

Riksrevisjonen

Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2017

Dokument 2 (2017–2018)

42 104 10 587 040 9 425 14 617 8663 38 121 24 060 -3 496 7 1 789

Denne publikasjonen finnes på Internett:
www.riksrevisjonen.no

Offentlige institusjoner kan bestille publikasjonen fra
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Telefon: 22 24 00 00
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Andre kan bestille fra
Bestillinger offentlige publikasjoner
Telefon: 55 38 66 00
Telefaks: 55 38 66 01
E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Fagbokforlaget AS
Postboks 6050 Postterminalen
5892 Bergen
www.fagbokforlaget.no/offpub

ISBN 978-82-8229-429-4

Forsideillustrasjon: Flisa Trykkeri. Foto: Colorbox.com.

Riksrevisjonens melding om virksomheten 2017

Dokument 2 (2017–2018)

Til Stortinget

2017 var siste kalenderår i strategiperioden 2014–2018. Målene har vært å levere aktuell og samfunnsnyttig revisjon, drive profesjonell revisjon og kontroll og ha god ledelse og effektiv ressursbruk.

Resultatene fra brukerundersøkelser tyder på at departementene opplever Riksrevisjonens undersøkelser som nyttige grunnlag for arbeidet med endring og forbedring.

I 2017 ble det gjennomført en intern evaluering for å gjennomgå kvaliteten på Riksrevisjonens arbeid og vår etterlevelse av de internasjonale standardene for offentlig revisjon. Evalueringen, gjennomført i tråd med metodikk utviklet av den internasjonale sammenslutningen av riksrevisjoner (INTOSAI), viste at Riksrevisjonen oppfyller sitt revisjonsmandat og leverer uavhengige og gode revisjoner til rett tid. Evalueringen viste at Riksrevisjonen fortsatt må arbeide med å utvikle revisjonspraksisen og at de internasjonale revisjonsstandardene i større grad kan reflekteres i retningslinjene for revisjonen. Det er utarbeidet en egen handlingsplan med tiltak for å følge opp funnene.

Riksrevisjonen har i 2017 utformet et nytt strategidokument for perioden 2018–2024 og etablert et moderniseringsprogram som skal sikre at gevinster fra nåværende og framtidige utviklingsprosjekter realiseres. Medarbeiderundersøkelsen Human Kapital Indeks (HKI) ble gjennomført våren 2017. Temaene var medarbeiderengasjement, arbeidsklima og samarbeid. Riksrevisjonen har gjennomgående høy score på alle indeksene. I målingen kom det imidlertid fram at ledelsen kan bli bedre på å koordinere og gjennomføre endringsprosesser. Etablering av moderniseringsprogrammet for bedre å kunne styre gjennomføringen av utviklingsprosjekter, er et vesentlig tiltak for møte disse utfordringene.

Økonomi

Riksrevisjonen hadde i 2017 et mindreforbruk på 14,2 millioner kroner. Hovedårsaken til mindreforbruket er at Riksrevisjonen umiddelbart iverksatte innstramningstiltak for å tilpasse driftsnivået til ny budsjetttramme da det sommeren 2017 ble varslet 2,5 prosent reduksjon i budsjettforslaget for 2018. Et vesentlig tiltak var å la stillinger bli stående ubesatt ved ledighet slik at vi skulle være forberedt på nødvendig bemanningskutt i 2018. I januar 2017 budsjetterte vi med 466 årsverk for 2017, mens vi i januar 2018 budsjetterte med 446 årsverk for 2018. Vi klarte til tross for bemanningskuttet i 2017 å opprettholde omtrent det samme nivået på revisjonsarbeidet. I tillegg hadde vi noe lavere reiseaktivitet, lavere utgifter til kjøp av konsulenttjenester og noe lavere utgifter til lokaler enn budsjettert. Det har også blitt foretatt innstramminger i seniortiltak slik at vi nå er på linje med hva som generelt gjelder i staten.

Riksrevisjonen, 15. mai 2018

For riksrevisorkollegiet

Per-Kristian Foss
riksrevisor

Innhold

1	Om Riksrevisjonen	6
1.1	Rolle og oppgaver	6
1.2	Riksrevisorkollegiet	6
1.3	Organisering	7
2	Måloppnåelse og ressursbruk	8
2.1	Måloppnåelse	8
2.2	Ressursbruk	11
3	Revisjon og rapportering til Stortinget	12
3.1	Regnskapsrevisjon	12
3.2	Kontroll med forvaltningen av statlige selskaper (selskapskontrollen)	14
3.3	Forvaltningsrevisjon	16
3.4	Annet	17
4	Riksrevisjonens internasjonale engasjement	19
4.1	Læring og utvikling gjennom profesjonell dialog	19
4.2	Styrke betydningen av offentlig revisjon internasjonalt	20
5	De ansatte i Riksrevisjonen	22
5.1	Personale og arbeidsmiljø	22
5.2	Kompetanse	24
6	Styring, administrasjon og interne aktiviteter	25
6.1	Styringen av Riksrevisjonen	25
6.2	Utviklingstiltak	25
6.3	Sikkerhet	28
7	Budsjett og regnskap 2017	29
	Vedlegg 1: Organisasjonskart per 31. desember 2017	31
	Vedlegg 2: Rapportering fra Riksrevisjonen til Stortinget 2017	32
	Vedlegg 3: Forvaltningsrevisjoner som blir videreført i 2018 (påbegynt 2017)	33
	Vedlegg 4: Orientering om INTOSAI Development Initiative – IDI	35
	Vedlegg 5: Årsregnskap	38
	Vedlegg 6: Revisjonsrapport	57

1 Om Riksrevisjonen

1.1 Rolle og oppgaver

Riksrevisjonen er et av Stortingets kontrollorgan. Riksrevisjonen skal gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til at statens inntekter blir betalt inn som forutsatt, og at statlige midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

De overordnede rammevilkårene går fram av lov og instruks om Riksrevisjonen.

Riksrevisjonens oppgaver er

- å revidere statsregnskapet og alle regnskaper som er avlagt av statlige virksomheter og andre myndigheter som er regnskapspliktige til staten, inkludert forvaltningsbedrifter, forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, statlige fond og andre organer eller virksomheter der dette er fastsatt i særlig lov (regnskapsrevisjon)
- å gjennomføre systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon)
- å kontrollere forvaltningen av statlige interesser i selskaper m.m. (selskapskontroll)
- gjennom revisjonen å bidra til å forebygge og avdekke misligheter og feil
- å veilede forvaltningen for å forebygge framtidige feil og mangler

Riksrevisjonen kan etter avtale påta seg revisjons-, kontroll- eller bistandsoppdrag internasjonalt.

Stortinget kan pålegge Riksrevisjonen å sette i gang særlige undersøkelser.

1.2 Riksrevisorkollegiet

Riksrevisjonens øverste ledelse er et kollegium som består av fem riksrevisorer. De blir valgt av Stortinget for en periode på fire år. Riksrevisorer i perioden fra 1. januar 2014 til 31. desember 2017 var:

Leder:	Per-Kristian Foss
Varamedlem:	Martin Engeset
Nestleder:	Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
Varamedlem:	Eirin Faldet
Medlem:	Beate Heieren Hundhammer
Varamedlem:	Kjell Arvid Svendsen
Medlem:	Gunn Karin Gjøl
Varamedlem:	Per Jordal
Medlem:	Arve Lønnum
Varamedlem:	Frode Ludvigsen

18. desember 2017 gjenvalgte Stortinget Per-Kristian Foss, Gunn Karin Gjøl og Arve Lønnum som riksrevisorer for perioden 1. januar 2018 til 31. desember 2021. Helga Pedersen og Anne Tingelstad Wøien ble valgt som nye riksrevisorer.

Riksrevisorer fra 1. januar 2018 til 31. desember 2021. Foran: Per-Kristian Foss og Helga Pedersen. Bak fra venstre: Gunn Karin Gjøl, Arve Lønnum og Anne Tingelstad Wøien.
FOTO: Ilja Hendel

1.3 Organisering

Riksrevisjonen har en administrasjonsavdeling, en støtte- og utviklingsavdeling, tre regnskapsrevisjonsavdelinger og to forvaltningsrevisjonsavdelinger. Selskapskontrollen er organisert sammen med forvaltningsrevisjonen. Juridisk og kommunikasjonsfaglig støtte og koordinering av planarbeidet i Riksrevisjonen er samlet i stabsseksjonen, som sorterer direkte under revisjonsråden. Vedlegg 1 viser organisasjonskartet.

I løpet av 2017 ble budsjetterte årsverk redusert fra 466 til 461. Totalt ble det i 2017 utført 423 årsverk i Riksrevisjonen. Dette er en nedgang på 13 fra de 436 årsverk som ble utført i 2016. De utførte årsverkene er regnet ut med en felles utregningsmetodikk fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ). Dette er nærmere forklart i årsregnskapet – se vedlegg 5.

Riksrevisjonen har hovedkontor i Oslo og regionskontor i Bergen, Trondheim, Bodø, Tromsø, Hamar og Kristiansand. Riksrevisjonen hadde 67 ansatte ved regionskontorene utenfor Oslo per 31. desember 2017.

2 Måloppnåelse og ressursbruk

2.1 Måloppnåelse

Riksrevisjonens visjon er å bidra til bedre offentlig ressursbruk. Omgivelsene skal oppleve Riksrevisjonen som et kompetent, uavhengig og objektivt revisjons- og kontrollorgan. Samarbeidet internt skal være preget av lagånd, åpenhet og respekt.

Strategisk plan for perioden 2014–2018 ble vedtatt i desember 2013. Den strategiske planen tar for seg de viktigste utfordringene Riksrevisjonen står overfor for å kunne løse samfunnsoppdraget i tråd med visjonen: Revisjon til nytte for morgendagens samfunn. Det er definert tre strategiske mål for perioden 2014–2018:

Mål 1: Aktuell og samfunnsnyttig revisjon

Revisjonen skal ha stor samfunnsmessig relevans og aktualitet.

Dette betyr at Riksrevisjonen skal

- prioritere revisjonsoppgavene og ressursbruken etter en helhetlig vurdering av vesentlighet og risiko på tvers av departementsområdene
- prioritere revisjon som går på tvers av departementer
- styrke forvaltningsrevisjon og selskapskontroll på viktige områder

Status for måloppnåelse 2017

Riksrevisjonen har avgitt ti forvaltningsrevisjonsrapporter i Dokument 3-serien til Stortinget i 2017, jf. vedlegg 2, og gitt ut én administrativ rapport. Fire av rapportene dekker temaer som går på tvers av departementer. Dette gjelder undersøkelsene av

- konsulentbruk i staten, jf. Dokument 3:6 (2016–2017)
- oppfølging av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, jf. Dokument 3:8 (2016–2017)
- fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak, jf. Dokument 3:9 (2016–2017)
- arkivering og åpenhet i statlig forvaltning, jf. Dokument 3:10 (2016–2017)

Resultatene fra selskapskontrollen er rapportert til Stortinget gjennom Dokument 3:2 (2017–2018). Én av fem rapporterte undersøkelser dekker temaer som går på tvers av departementer. Dette gjelder undersøkelsen av mål og indikatorer for måloppnåelse og effektiv drift i heleide selskaper der staten har en samfunnsmessig begrunnelse eller et sektorpolitisk mål med selskapet.

Resultatene fra regnskapsrevisjonen for 2016 er rapportert til Stortinget gjennom Dokument 1 (2017–2018). Det er avgitt 20 rapporter til forvaltningen om gjennomførte etterlevelsesrevisjoner der Riksrevisjonen har kontrollert om de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet, er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger og gjeldende regelverk. Resultater fra ti av disse revisjonene er rapportert med vesentlige merknader til Stortinget gjennom Dokument 1. Det er også gjennomført to undersøkelser som går på tvers av departementene. Dette gjelder

- informasjonssikkerhet i valutaregisteret
- fylkesmannens tilskuddsforvaltning

Disse to undersøkelsene har ikke konstatert svakheter eller feil i et omfang som er relevant å rapportere til Stortinget.

Resultatene fra brukerundersøkelser tyder på at departementene opplever Riksrevisjonens undersøkelser som nyttige grunnlag for arbeidet med endring og forbedring. Brukerundersøkelsene er nærmere omtalt i kapittel 3.

Mål 2: Profesjonell revisjon og kontroll

Riksrevisjonen skal være et profesjonelt revisjons- og kontrollorgan med høy kompetanse. Planlegging, gjennomføring, rapportering og kommunikasjon skal utføres på en måte som gjør at Stortinget, forvaltningen og allmennheten opplever oss som profesjonelle.

Dette betyr at Riksrevisjonen skal

- gjennomføre revisjon og veiledning med høy faglig kvalitet og i tråd med lov, instruks og internasjonale standarder
- koordinere planlegging og gjennomføring av oppgavene innenfor det enkelte departement på tvers av revisjonstypene
- ivareta rollen som ekstern revisor i statlige virksomheter i samsvar med god revisjonsskikk
- kommunisere revisjonen og resultatene tydelig og målrettet for å øke gjennomslagskraften og bidra til en bedre forvaltning

Status for måloppnåelse 2017

Revisjonsmetodikken i Riksrevisjonen er i tråd med internasjonale standarder, og det arbeides kontinuerlig for at revisjonen skal holde høy faglig kvalitet og være mest mulig enhetlig. I 2017 er det gjennomført en intern evaluering for å gå gjennom kvaliteten på Riksrevisjonens arbeid og etterlevelsen av de internasjonale standardene for offentlig revisjon (ISSAI-ene). Evalueringen, som er gjennomført i tråd med metodikk utviklet av den internasjonale sammenslutningen av riksrevisjoner (INTOSAI), viste at Riksrevisjonen oppfyller sitt revisjonsmandat og leverer uavhengige og gode revisjoner til rett tid. Evalueringen trekker fram at Riksrevisjonen må fortsette å arbeide med å utvikle revisjonspraksisen, og at de internasjonale revisjonsstandardene i større grad kan reflekteres i retningslinjene for revisjonen. Det er utarbeidet en egen handlingsplan for tiltak som skal settes i verk for å møte de utfordringene som er identifisert i evalueringen, og for å sikre kvalitet og forbedring i våre arbeidsprosesser. Se nærmere omtale av evalueringen under kapittel 6.2.

Riksrevisjonen prioriterer revisjonsoppgavene ut fra en helhetlig vurdering av risiko og vesentlighet. For å sikre at planlegging, gjennomføring og rapportering av revisjon og kontroll skjer i tråd med lov, instruks og revisjonsstandarder, gjennomfører Riksrevisjonen vanligvis en periodisk inspeksjon (kvalitetskontroll utenfor linjen) av de ulike revisjonstypene. Denne inspeksjonen er i 2017 erstattet av den interne evalueringen av virksomheten.

Stortingets merknader til Riksrevisjonens dokumenter viser at oppdragsgiveren har høy tillit til Riksrevisjonen. Brukerundersøkelser i forvaltningen, som ble gjennomført etter at revisjonsresultatene fra alle de tre revisjonstypene var lagt fram, viser også gode resultater med hensyn til forvaltningens opplevelse av Riksrevisjonens profesjonalitet og hvordan vi presenterer resultatene av arbeidet vårt.

Mål 3: God ledelse og effektiv ressursbruk

God ledelse, organisering og styring skal sikre effektiv oppgaveløsning og fleksibel ressursbruk. Ledere og medarbeidere skal sammen sikre samsvar mellom oppgaver og kompetanse og gjennomføring av arbeidet.

Dette betyr at Riksrevisjonen skal

- ta tydelige strategiske beslutninger og sikre at de blir gjennomført i organisasjonen
- legge vekt på god faglig ledelse som gir merverdi og kvalitet i oppgaveløsningen
- videreutvikle sterke kompetansemiljøer
- utnytte kompetanse og ressurser på tvers av organisasjonens enheter og revisjonstyper bedre
- sikre at støttesystemene bidrar til effektiv og god oppgaveløsning

Status for måloppnåelse 2017

I perioden har det vært stor oppmerksomhet rettet mot arbeidet med å utforme nye mål og nye strategier og å identifisere tiltak for videreutvikling av Riksrevisjonen i tråd med framtidens behov.

Riksrevisjonen har utformet et nytt strategidokument for perioden 2018–2024 og etablert et moderniseringsprogram som skal sikre at gevinster fra nåværende og framtidige utviklingsprosjekter realiseres. I tilknytning til moderniseringsprogrammet er det satt i gang utviklingsarbeid på en rekke områder i virksomheten. Innenfor ekstern kommunikasjon er det satt i verk tiltak for å sikre god dialog med sentrale målgrupper og for å sikre synlighet og gjennomslagskraft for resultatene av revisjonene våre. Videre arbeider vi med å utvikle et nytt Dokument 1 til Stortinget for å øke aktualiteten og relevansen av revisjonene våre, og å utnytte de mulighetene digitaliseringen gir for å arbeide og rapportere mer effektivt. Vi har også satt i gang et prosjekt for å styrke satsingen på digitalisering og automatisering av revisjonen. Ved siden av dette er det i 2017 også satt i verk tiltak for sentralisering av revisjonsoppgaver og økt bruk av dataanalyser som skal bidra til høyere kvalitet og en mer effektiv finansiell revisjon av mer enn 200 statlige virksomheter som har Direktoratet for økonomistyring (DFØ) som sin tjenesteleverandør.

Det er satt i gang et prosjekt for videreutvikling og forbedring av egen virksomhetsstyring. Ved siden av dette pågår det også et arbeid med å etablere et felles porteføljestyresystem for finansiell revisjon for bedre å koordinere ressursene og kompetansen på tvers av revisjonsavdelingene ut fra revisjonsoppdragenes risiko og vesentlighet. For å møte endrede krav til kompetanse pågår det også utviklingstiltak for å sikre systematisk arbeid med kompetanseutvikling på alle nivåer i organisasjonen – også innenfor ledelse.

Riksrevisjonen gjennomfører også forsøksvirksomhet for å vinne erfaringer som kan bidra til å effektivisere oppgaveløsningen og dele kompetanse på tvers av revisjonstypene. Forsøksvirksomheten gir praktiske erfaringer som vil inngå i grunnlaget for den planlagte utredningen om framtidig organisering av virksomheten.

Medarbeiderundersøkelsen Human Kapital Indeks (HKI) ble gjennomført våren 2017. Temaene var medarbeiderengasjement, arbeidsklimate og samarbeid. Riksrevisjonen har gjennomgående høy score på alle indeksene. I målingen kom det imidlertid fram at ledelsen kan bli bedre på å koordinere og gjennomføre endringsprosesser. Etablering av et moderniseringsprogram for bedre å kunne styre gjennomføringen av utviklingsprosjekter er et vesentlig tiltak for å møte disse utfordringene.

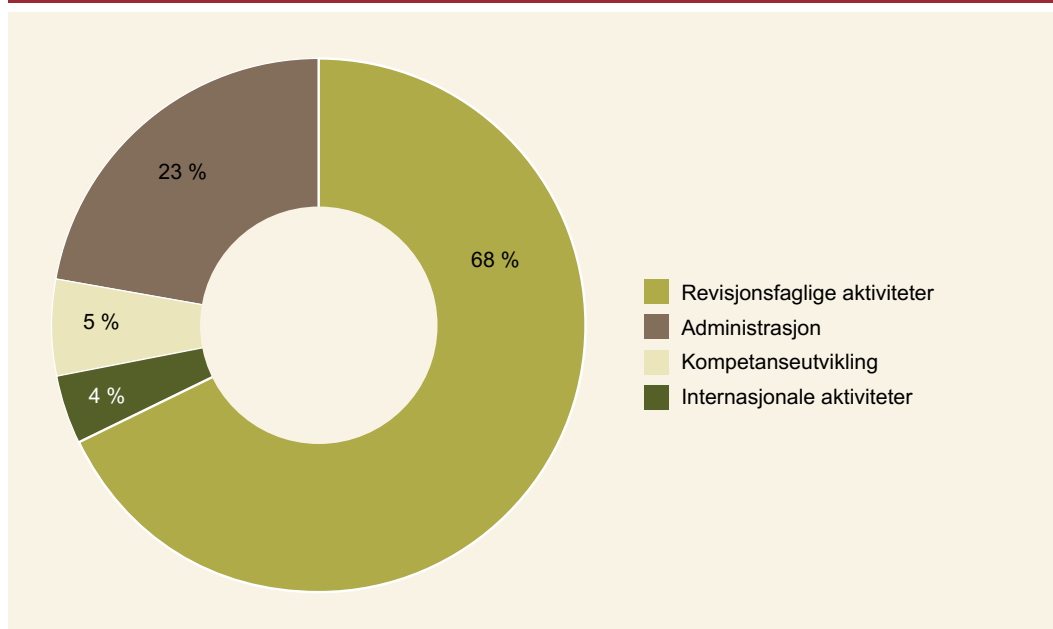
2.2 Ressursbruk

Figur 1 viser fordelingen av personellressursene på de ulike aktivitetene i 2017. Ressursfordelingen har vært forholdsvis stabil de senere årene. Sett i lys av at antall årsverk er redusert, innebærer det at ressursreduksjonen har vært jevnt fordelt på alle kategorier av aktiviteter.

Det har vært en mindre og forbigående nedgang i ressursbruk til kompetanseutvikling. Allerede fra 2018 er det planlagt økte investeringer i medarbeidernes kompetanse for å kunne møte endrede kompetansebehov i framtiden.

Ressurser til administrative støttefunksjoner er økt med ett prosentpoeng fra forrige år. Dette er særlig relatert til arbeidet med utvikling av ny strategisk plan og prosjekter for videreutvikling av Riksrevisjonen.

Figur 1: Fordelingen av personellressursene på de ulike aktivitetene i 2017

Tabell 1 viser revisjonsinnsatsen fordelt på de ulike revisjonstypene i årene fra 2014 til 2017. I 2017 er ressurser til forvaltningsrevisjon økt med to prosentpoeng. Dette skyldes blant annet at det er gjennomført forvaltningsrevisjoner som vil bli rapportert i Dokument 1 om den årlige revisjonen og kontrollen for budsjettåret 2017.

Tabell 1 Andel ressurser fordelt på de ulike revisjonstypene i perioden 2014–2017

Revisjonstype	2014	2015	2016	2017
Regnskapsrevisjon	66 %	65 %	65 %	63 %
Forvaltningsrevisjon	26 %	25 %	26 %	28 %
Selskapskontroll	8 %	10 %	9 %	9 %

3 Revisjon og rapportering til Stortinget

Kritikken fra Riksrevisjonen i rapportering til Stortinget blir gitt i form av to uttrykk:

- *Alvorlig* blir brukt om forhold som kan ha vesentlige konsekvenser, eller der summen av feil og mangler er så stor at dette må regnes som alvorlig i seg selv. Svært alvorlig blir bare brukt unntaksvis, for eksempel ved risiko for liv eller helse.
- *Kritikkverdige* blir brukt for å karakterisere mangelfull forvaltning der konsekvensene ikke nødvendigvis er alvorlige, som feil og mangler ved regnskapet, saker med rent økonomiske konsekvenser, brudd på regelverk eller saker som er tatt opp tidligere, og som fortsatt ikke er rettet opp. Sterkt kritikkverdige blir bare brukt unntaksvis.

Særlige undersøkelser

I samsvar med lov om Riksrevisjonen § 9 sjuende ledd første punktum ba Stortinget i 2016 Riksrevisjonen om å sette i gang særlige undersøkelser av byggeprosjektene til Stortinget i Prinsens gate 26 og salgsprosessen ved salg av to F-5 jagerfly. Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets salg av F-5 jagerfly ble levert til Stortinget 2. mai 2017, mens Riksrevisjonens undersøkelse av Stortingets byggeprosjekt; Prinsens gate 26, nytt post- og varemottak og innkjøringstunnel ble levert til Stortinget 6. juni 2017.

I mai 2017 ba Stortinget Riksrevisjonen følge opp saken Revisjon av politiets og Forsvarets objektsikring. Saken var et gradert tillegg til Riksrevisjonens Dokument 1 (2016–2017). Oppfølgingen vil bli levert til Stortinget som en forvaltningsrevisjon i juni 2018.

3.1 Regnskapsrevisjon

Innholdet i regnskapsrevisjonen:

Riksrevisjonen skal ved revisjon av regnskapene kontrollere om regnskapet gir et riktig bilde av den økonomiske virksomheten. Det innebærer blant annet å

- a) bekrefte at regnskapene ikke inneholder vesentlige feil og mangler
- b) kontrollere om de disposisjonene som ligger til grunn for regnskapet, er i samsvar med vedtakene og forutsetningene fra Stortinget, og det gjeldende regelverket, og om disposisjonene er akseptable ut fra normer og standarder for statlig økonomiforvaltning

Den årlige revisjonen og kontrollen for budsjettåret 2016 – Dokument 1 (2017–2018)

Riksrevisjonen avga revisjonsberetning for 235 regnskaper i 2016. Regnskapene holdt i hovedsak god kvalitet, og antall modifiserte revisjonsberetninger var lavere i 2016 enn i 2015. Riksrevisjonen hadde for 2016 ingen vesentlige merknader når det gjaldt styringen av Statsministerens kontor, Barne- og likestillingsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Utenriksdepartementet.

Saker som blir rapportert i Dokument 1, kan være vesentlige feil i statsregnskapet eller vesentlige avvik mellom budsjett og regnskap, vesentlige brudd på vedtak og forutsetninger fra Stortinget, og mangelfull oppfølging av tidligere rapporterte forhold.

Vesentlige forhold som blir avdekket i revisjonen av underliggende virksomheter, vil bli rapportert til Stortinget dersom departementet må ta et særlig ansvar for å løse saken i styringsdialogen, eller dersom saken kan ha budsjettkonsekvenser. I denne vurderingen blir det lagt vekt på om det gjelder problemstillinger som Stortinget er særlig opptatt av, eller som er del av den offentlige debatten.

Andre forhold som blir avdekket i revisjonen av underliggende virksomheter, blir bare rapportert til virksomhetene og blir ikke omtalt i Dokument 1. I Dokument 1 blir det likevel gitt en oversikt over hvilke underliggende virksomheter som har fått vesentlige merknader i årets revisjon og de fem siste årene. Hva årets merknad gjelder, er opplyst i en fotnote. Med vesentlige merknader menes modifisert beretning til regnskapet og/eller vesentlige merknader til budsjettdisponeringen.

Riksrevisjonen kunne ikke uttale seg om årsregnskapene til Forsvaret, Forsvarsmateriell og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) for 2016. Andre merknader Riksrevisjonen hadde for regnskapene for 2016, omhandlet svakheter ved

- informasjonssikkerhet i statlige virksomheter
- styringssystemet for informasjonssikkerhet i Oljedirektoratet
- forvaltningen av informasjonssikkerhet i valutaregisteret
- vesentlige svakheter i politiets behandling og oppfølging av beslag i straffesaker
- arbeids- og velferdsetatens arbeid med dagpenger under arbeidsløshet

Brukerundersøkelse om regnskapsrevisjonen

Resultatene fra brukerundersøkelsen om regnskapsrevisjonen for regnskapsåret 2016 viser at måloppnåelsen er svært god. Undersøkelsen bygger på svar fra 75 prosent av 215 reviderte virksomheter og departementer. Tabell 2 viser måloppnåelsen for de aktuelle resultatindikatorene.

Tabell 2 Resultatindikatorer og måloppnåelse for regnskapsrevisjonen

Resultatindikator	Mål-oppnåelse 2014	Mål-oppnåelse 2015	Mål-oppnåelse 2016	Mål-oppnåelse 2017
Minst 85 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen har god nok kompetanse.	91 %	87%	94 %	95 %
Minst 80 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen gir konstruktiv veiledning.	78 %	80 %	85 %	88 %
Minst 85 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen presenterer resultatet av revisjonen på en god, balansert og troverdig måte.	92 %	92 %	97%	92 %

Måloppnåelsen for 2017 ligger også godt over målene på de ulike indikatorene. Måloppnåelsen er forbedret for indikatorene kompetanse og veiledning for 2017 sammenlignet med 2016. Indikatoren presentasjon har en nedgang fra 2016 til 2017 på 5 prosentpoeng. Målet for regnskapsrevisjon, som er fastsatt i den strategiske planen, er likevel nådd i 2017.

3.2 Kontroll med forvaltningen av statlige selskaper (selskapskontrollen)

Innholdet i selskapskontrollen

Riksrevisjonen vurderer gjennom selskapskontrollen om statlige interesser i selskap m.m. blir forvaltet i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Kontrollen skal belyse forhold som er svært viktige for samfunnet eller prinsipielt viktige på bakgrunn av vurderinger av risiko og vesentlighet for det aktuelle området. Kontrollen blir utført på bakgrunn av disse perspektivene:

- etterlevelse av lover, regler og vedtak
- oppfølging av samfunnsoppgaver og sektorpolitiske mål
- effektiv og økonomisk forsvarlig drift
- korrekt informasjon til Stortinget og Riksrevisjonen

Kontroll med forvaltningen av statlige selskap for 2016 – Dokument 3:2 (2017–2018)

Riksrevisjonens kontroll for 2016 omfattet 45 heleide aksjeselskaper, 33 deleide aksjeselskaper, ett ansvarlig selskap med delt ansvar, 7 allmennaksjeselskap (ASA), 8 statsforetak, 4 regionale helseforetak, og 7 selskaper som er organisert ved særskilt lov. Blant disse er 17 studentsamskipnader.

Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 omfattet fem forvaltningsrevisjoner:

- mål og indikatorer for måloppnåelse og effektiv drift i heleide selskaper der staten har en samfunnsmessig begrunnelse eller et sektorpolitisk mål med eierskapet
- helseforetakenes praksis for utskrivning av somatiske pasienter til kommunehelsetjenesten
- effektivitet i sykehus
- helseforetakenes håndtering av bierverv
- tilskudd til forskningsselskaper under Kunnskapsdepartementet

I Riksrevisjonens årlige kontroll av blant annet statsrådets beretning for det enkelte selskapet, protokoller fra generalforsamlinger eller lignende, og årlig rapportering fra selskapene, ble følgende forhold tatt opp:

- tilgangskontroll med helseopplysninger i helseforetakene
- eierstyring i AS Vinmonopolet

Forbedringer i forvaltningen av selskaper

Riksrevisjonen følger opp alle saker om kontroll av forvaltningen av selskaper som er behandlet av Stortinget. Oppfølgingen skjer gjennom å kontrollere om departementene har satt i verk tiltak for å rette opp manglene som er avdekket. Fra 2017 er normal tidshorisont for gjennomføring av disse kontrollene utvidet fra to til tre år etter stortingsbehandlingen. Resultatene blir presentert for Stortinget i det årlige Dokument 3:2 om kontroll med forvaltningen av statlige selskaper.

Som følge av endret tidshorisont for oppfølging og kontroll var det bare aktuelt å rapportere oppfølging av én tidligere rapportert sak i Dokument 3:2 (2017–2018) Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016, som ble levert til Stortinget 12. desember 2017. Dette dreide seg om styringen av selskaper der universiteter og høyskoler forvalter eierinteressene, jf. Dokument 3:2 (2014–2015), som også ble kontrollert i 2016. Ny oppfølging viste at Kunnskapsdepartementet har satt i verk tiltak for å styrke bevisstheten om eierens ulike roller, og at departementet vil

vurdere å foreta ytterligere endringer som styrker oppfølgingen av eierskapet til statlige universiteter og høyskoler.

Brukerundersøkelsen om selskapskontrollen

Resultatene fra den oppsummerte brukerundersøkelsen for selskapskontrollen bygger på fem utvidede rapporter og totalt 14 svar fra ni departementer. Tabell 3 viser måloppnåelsen for de aktuelle resultatindikatorerne.

Tabell 3 Resultatindikatorer og måloppnåelse for selskapskontrollen

Resultatindikator	Måloppnåelse 2014	Måloppnåelse 2015	Måloppnåelse 2016	Måloppnåelse 2017
Minst 80 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen har god nok kompetanse. (Profesjonalitet)	89 %	83 %	81 %	89 %
Minst 80 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen presenterer resultatene av revisjonen på en god, balansert og troverdig måte. (Presentasjon)	74 %	75 %	67 %	79 %
Minst 80 % av departementene sier at de har brukt eller planlegger å bruke rapportene fra Riksrevisjonen som grunnlag for endringer eller forbedringer. (Nytte)	76 %	66 %	69 %	79 %

Selskapskontrollen når målet for profesjonalitet. Når det gjelder resultatmål for indikatorene presentasjon og nytte, er det stor forbedring fra 2016 og disse ligger i 2017 tett opp mot målene for resultatindikatorerne.. De spesifikke kommentarene i brukerundersøkelsene fra de enkelte virksomhetene gir også viktige innspill til den videre utviklingen av selskapskontrollen.

3.3 Forvaltningsrevisjon

Innholdet i forvaltningsrevisjonen:

Riksrevisjonen skal gjennom systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger hente inn relevant informasjon til Stortinget om innføringen og effekten av offentlige tiltak, blant annet

- a) om forvaltningen bruker ressursene til å løse oppgaver som samsvarer med Stortingets vedtak og forutsetninger
- b) om ressursbruken og virkemidlene i forvaltningen er effektive opp mot målene Stortinget har satt på området
- c) om regelverk som er fastsatt av Stortinget, blir etterlevd
- d) om styringsverktøy, virkemidler og regelverket til forvaltningen er effektivt og formålstjenlig for å følge opp Stortingets vedtak og forutsetninger
- e) om beslutningsgrunnlaget fra regjeringen til Stortinget er godt nok
- f) om forvaltningen gjennomfører den vedtatte miljøpolitikken, slik at prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressursene blir etterlevd

Forvaltningsrevisjon bør avgrenses til saker av prinsipiell interesse, økonomisk interesse eller stor samfunnsinteresse.

Fullførte forvaltningsrevisjoner i 2017

Riksrevisjonen sendte ti forvaltningsrevisjoner til behandling i Stortinget i 2017. I tillegg ble det oversendt et ugradert sammendrag av Dokument 3:13 (2015–2016)

Riksrevisjonens undersøkelse av fregattvåpenets operative evne. En forvaltningsrevisjon ble sendt til orientering – denne er omtalt under administrative rapporter nedenfor. Revisjonene rapporterer om lav måloppnåelse og effektivitet på viktige samfunnsområder, manglende effekter av statlige tiltak og virkemidler, og svak styring på flere områder.

Vedlegg 2 viser en oversikt over alle revisjonene som ble sendt til Stortinget i 2017. Vedlegg 3 gir en oversikt over forvaltningsrevisjoner som ikke er fullført, men som blir videreført i 2018.

Administrative rapporter i 2017

Enkelte forvaltningsrevisjoner blir ikke sendt til Stortinget som egen sak, men gitt ut i en administrativ rapportserie og sendt til kontroll- og konstitusjonskomiteen, den aktuelle fagkomiteen og de aktuelle departementene til orientering.

Det ble utarbeidet én administrativ rapport i 2017, Riksrevisjonens undersøkelse av bruken av poliklinisk bildediagnostikk (Administrativ rapport 1/2017). Rapporten er tilgjengelig på Riksrevisjonens nettsider.

Forbedringer i forvaltningen

Riksrevisjonen følger opp alle forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget gjennom å kontrollere om forvaltningen har satt i verk tiltak for å rette opp manglene som er avdekket. Oppfølgingen skjer normalt tre år etter stortingsbehandlingen. Resultatene av oppfølgingene blir presentert for Stortinget i det årlige Dokument 3:1.

Dokument 3:1 (2017–2018) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget ble levert til Stortinget 14. november 2017. Oppfølgingen tok for seg ni forvaltningsrevisjoner. I åtte av sakene viste oppfølgingen at forvaltningen

hadde forbedret eller varslet om forandringer som Riksrevisjonen hadde hatt merknader til. Forvaltningen har gjennomført en rekke styringsmessige forbedringer som skal bidra til bedre måloppnåelse. Forbedringene omfatter blant annet tydeligere styringssignaler, revidering av regelverk og retningslinjer, bedre rapportering og forsterket oppfølging og kontroll. I flere av sakene er det også gjennomført andre forbedringer, som kompetansehevende tiltak, informasjons- og veiledningstiltak samt videreutvikling av elektroniske saksbehandlingssystemer. Dokument 3:14 (2012–2013) Riksrevisjonens undersøkelse av statens arbeid med CO2-håndtering følges videre.

Brukerundersøkelse om forvaltningsrevisjon

Resultatet fra den oppsummerte brukerundersøkelsen for forvaltningsrevisjonen bygger på 8 rapporter og totalt 18 svar. 8 svar er fra departement, og 10 svar er fra underliggende virksomheter. Tabell 4 viser måloppnåelsen for de aktuelle resultatindikatorene.

Tabell 4 Resultatindikatorar og måloppnåing for forvaltningsrevisjon

Resultatindikator	Måloppnåelse 2014	Måloppnåelse 2015	Måloppnåelse 2016	Måloppnåelse 2017
Minst 80 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen har god nok kompetanse. (Profesjonalitet)	87 %	87 %	83 %	94 %
Minst 80 % av forvaltningen opplever at Riksrevisjonen presenterer resultatene av revisjonen på en god, balansert og troverdig måte. (Presentasjon)	81 %	73 %	69 %	79 %
Minst 80 % av departementene sier at de har brukt eller planlegger å bruke rapportene fra Riksrevisjonen som grunnlag for endringer eller forbedringer. (Nytte)	77 %	80 %	73 %	80 %

Forvaltningsrevisjonen når målet for profesjonalitet i perioden 2014 til 2017, mens resultatindikatoren for nytte har økt det siste året og nå er i henhold til målet for denne indikatoren. Indikatoren for presentasjon har også vist en økning fra 2016 og ligger i 2017 tett opp mot målet for denne resultatindikatoren. Riksrevisjonen vil i det kommende året opprettholde oppmerksomheten rundt å presentere resultatene av revisjonen på en god, balansert og troverdig måte.

3.4 Annet

Undervisning, foredrag og seminarer

Riksrevisjonen har i flere sammenhenger bidratt med undervisning og foredrag, blant annet for forvaltningen, utdanningsinstitusjoner, statselskap, interesseorganisasjoner og utvalg, og på forespørsel fra eksterne kursarrangører. I 2017 holdt riksrevisoren og ansatte i Riksrevisjonen en rekke revisjonsfaglige foredrag i eksterne forum.

Kommunikasjon

Riksrevisjonen skal være tydelig, åpen og tilgjengelig, og kommunikasjonen skal støtte opp under den strategiske planen og verdiene til Riksrevisjonen.

Kommunikasjonsstrategien skisserer kommunikasjonsprinsipper, målgrupper og kommunikasjonsmål.

I 2017 hadde Riksrevisjonen ni arrangementer for media i forbindelse med offentliggjøring av dokumenter. I tillegg deltok Riksrevisjonen på Arendalsuka både med stand og som bidragsyter i diskusjonen *Hvor mye journalistikk trenger vi egentlig - når vi har Riksrevisjonen og Sivilombudsmannen?* som ble arrangert av Stiftelsen Tinius med et åpningsinnlegg under debatten *Pasientrettigheter- gir de like rettigheter til alle?* som ble arrangert av Pasient- og brukerombudet.

Riksrevisjonens saker blir stadig omtalt i media. Sakene som fikk mest medieomtale i 2017, var

- oppfølgingen av Riksrevisjonens sikkerhetsgraderte rapport om politiets og Forsvarets arbeid med objektsikring fra 2016
- *Riksrevisjonens undersøkelse av Stortingets byggeprosjekt; Prinsens gate 26, nytt post- og varemottak og innkjøringstunnel*
- *Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2016*
- ugradert sammendrag: *Riksrevisjonens undersøkelse av fregattvåpenets operative evne*
- *Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning*

Som i 2015 deltok Riksrevisjonen også i 2017 i undersøkelsen PR-barometeret. PR-barometeret er en kommunikasjonsundersøkelse som måler journalisters oppfatning av virksomheters pressearbeid og generelle medieprofil. Resultatene av undersøkelsen viser at Riksrevisjonen har rom for forbedringer når det gjelder pressekontakt og image. Toppledelsen kategoriseres som meget god – både når det gjelder troverdighet, synlighet og som positivt bidrag til profilering av Riksrevisjonen.

Tips til Riksrevisjonen

Riksrevisjonen har en elektronisk tipskanal som er knyttet til nettstedet vårt. I 2017 ble det registrert 169 tips, mot 174 tips i 2016. De fleste tipsene kan ikke karakteriseres som tips om misbruk av midler, men kan representere nyttig informasjon for revisjonen. Tipsene blir behandlet og fulgt opp av den ansvarlige seksjonen.

Tipsene kan sendes inn anonymt eller under fullt navn. Riksrevisjonen følger offentlighetslovens krav. Det betyr at opplysninger som ikke kommer inn under unntaksbestemmelsene i offentlighetsloven, vil kunne bli offentliggjort eller bli gitt innsyn i etter innsynsbehandling.

4 Riksrevisjonens internasjonale engasjement

Riksrevisjonens internasjonale engasjement er todelt:

- i. Læring og utvikling gjennom profesjonell dialog: Det å dele erfaringer og kunnskap, samt diskutere relevante trender og nye ideer, er grunnleggende for utvikling av vår egen virksomhet.
- ii. Styrke betydningen av offentlig revisjon internasjonalt: Dette oppnår vi særlig ved å yte faglig støtte til riksrevisjoner i utviklingsland og gjennom vårt arbeid som ekstern revisor for internasjonale organisasjoner.

4.1 Læring og utvikling gjennom profesjonell dialog

Riksrevisjonen deltar på flere områder for å ivareta målet om læring og utvikling gjennom profesjonell dialog globalt, regionalt og bilateralt. De viktigste er:

- **Utvikle offentlig revisjon internasjonalt gjennom INTOSAI**
INTOSAI er den globale organisasjonen for riksrevisjoner. Organisasjonens hovedmål er å legge til rette for erfaringsutveksling og faglig samarbeid. Norge er representert i styringsorganene, er leder for deler av fagutviklingen og deltar i flere arbeidsgrupper og fagkomiteer.
- **Delta i moderniseringen av offentlig revisjon og bruk av ny informasjonsteknologi**
I 2017 har vi innledet et uformelt arbeidsfellesskap med et utvalg riksrevisjoner som ligger i front innenfor digitalisering og automatisering: Brasil, Nederland og Finland. Vi har også hatt utstrakt kontakt med den britiske riksrevisjonen om digitalisering og utvikling av metoder for innhenting og prosessering av informasjon.
- **Dele erfaringer og jobbe sammen med våre nordiske partnere**
  - De nordiske riksrevisorene møtes årlig. Særlig viktige tema i 2017 har vært revisjonsutfordringer knyttet til digitalisering av forvaltningen og hvordan riksrevisjonene skal sikre ekstern evaluering av egne revisjoner.
  - I 2017 ble det besluttet å gjennomføre en parallellrevisjon om digitalisering i offentlig sektor mellom de nordiske riksrevisjonene i Sverige, Norge, Finland, Island og Færøyene. Revisjonen skal baseres på en livshendelse. Det vil si at den skal beskrive hvordan en innbygger møter ulike offentlige aktører og prosesser i forbindelse med bestemte situasjoner.
- **Revidere felles utfordringer mellom Norge og andre land**
  - I 2017 startet norsk og russisk riksrevisjon opp en ny fellesrevisjon der temaet er det norsk-russiske miljøsam arbeidet med utgangspunkt i den norsk-russiske miljøkommisjonen. Dette er nyttig for å håndtere grenseoverskridende miljørisikoer.
  - Riksrevisjonen har et samarbeid med andre riksrevisjoner om felles utfordringer i revisjon av både anskaffelsen av F-35 kampfly og Joint Strike Fighter (JSF)-programmet. Samarbeidet er nyttig fordi man deler resultater av revisjoner som er gjort i de enkelte partnerlandene, og får kunnskap om risikoer som er felles for partnerlandene.

4.2 Styrke betydningen av offentlig revisjon internasjonalt

Riksrevisjonens faglige støtte til riksrevisjoner i utviklingsland

Godt styresett og bekjempelse av korrupsjon er høyt prioriterte satsingsområder innenfor norsk og internasjonal bistand. En uavhengig og faglig sterk ekstern revisjon kan gi et viktig bidrag til disse målene. Målet med Riksrevisjonens bistandsarbeid er derfor å styrke riksrevisjoners gjennomslagskraft for å bedre forvaltningen av fellesskapets ressurser. Riksrevisjonen har siden 2001 hatt ansvaret for INTOSAI Development Initiative (IDI) som er et utviklingsorgan for riksrevisjoner i utviklingsland. IDI bidrar til bedret revisjonskapasitet i flere enn 140 riksrevisjoner gjennom behovsbaserte, målrettede og bærekraftige utviklingsprogrammer. Se nærmere orientering om IDI i vedlegg 4.

Riksrevisjonen har i 2017 samarbeidet med riksrevisjoner i Nepal, Myanmar, Uganda, AFROSAI-E, Zambia og Sierra Leone. AFROSAI-E er en sammenslutning av engelskspråklige riksrevisjoner i Afrika og omfatter 25 land. Samarbeidet med Makedonia ble avsluttet i 2017.

Utvalgte nøkkeltall for Riksrevisjonens bistandsarbeid i 2017:

- 215 revisorer er trent i forvaltningsrevisjon
- 145 revisorer er trent i IKT-revisjon
- 75 revisorer er trent i revisjon av petroleums- og gruveindustri
- 33 revisjoner er gjennomført med bistand fra Riksrevisjonen
- 4 revisjonsmanualer er utviklet med bistand fra Riksrevisjonen
- En revisjonslov er forbedret med bistand fra Riksrevisjonen
- 39 revisorer i Riksrevisjonen er involvert i bistandsarbeidet

Viktige tematiske satsingsområder for bistandsarbeidet

Petroleumsprogrammet

Revisjon av staters forvaltning av utvinningsbare ressurser er et prioritert område for vår bistand. Riksrevisjonen har derfor etablert et petroleumsprogram som skal sikre en systematisk, kunnskapsbasert og enhetlig bistand på området. Dette inkluderer både petroleums- og mineralressurser. Sektoren spiller en svært viktig rolle i mange av våre samarbeidsland og kan innebære store inntekter og stor risiko. Norges erfaring med utvinning av olje og gass, og kompetanse i forvaltning av inntektene fra dette, gjør oss egnet til å være en partner for våre samarbeidsland på dette temaområdet.

IKT-revisjon

IKT er et annet tema vi prioriterer for støtte til riksrevisjoner i utviklingsland. Den økte bruken av elektroniske verktøy i ulike lands statsforvaltning har gitt effektivitetsgevinster, men medfører også økt risiko og sårbarhet for misbruk og manipulasjon. IKT-revisjon har som formål å sikre gode prosesser for å håndtere IKT-risikoer og sårbarheter. Riksrevisjonen har et team av IKT-revisorer som jobber på tvers av bistandsprosjektene, så langt i Zambia, Sierra Leone og Myanmar.

Viktige resultater av vårt utviklingssamarbeid

- En ny revisjonslov i Myanmar er utviklet med norsk bistand.
- To revisjoner av gruvesektoren er gjennomført i Sierra Leone med bistand fra Riksrevisjonen.
- Den ugandiske riksrevisjonen har med bistand fra Riksrevisjonen utført revisjoner som identifiserer beløp på flere millioner amerikanske dollar som

petroleumsselskapene urettmessig har forsøkt å få refundert fra den ugandiske staten.

- Vi har bistått med å lage en strategi for IKT-revisjon på regionalt nivå gjennom AFROSAI-E.
- Ledere i den nepalske riksrevisjonen er trent i kvalitetskontroll.
- Den zambiske statsforvaltningen har fått bedre revisjon av IKT-baserte finansielle styringssystemer.

Riksrevisjonen rapporterte drøye 10 millioner til OECD-DAC som utgifter til utviklingsarbeid for 2017.

Revisjon av internasjonale organisasjoner

Riksrevisjonen ønsker å fremme større åpenhet og bedre forvaltning i internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av. Vi tar derfor på oss oppdrag som ekstern revisor for internasjonale organisasjoner. Denne type oppdrag tilfører også Riksrevisjonen verdifull kompetanse. Vi følger INTOSAI's anbefalinger og ønsker full kostnadsdekning når vi påtar oss oppdrag som ekstern revisor for internasjonale organisasjoner. Dette har gjort det utfordrende å vinne oppdrag i konkurranse med riksrevisjoner med lavere lønnskostnader, eller som opererer uten å følge dette kravet.

I 2017 omfattet Riksrevisjonens portefølje følgende revisjonsoppdrag:

- EFTAs overvåkingsorgan (ESA), EFTA-domstolen og EFTA-sekretariatet og EØS-overføringene til nye EU-medlemmer: Riksrevisjonen har vært medlem av EFTA Board of Auditors (EBOA) i Brussel siden 1992. Det ble høsten 2017 oppnevnt et nytt medlem fra Riksrevisjonen for perioden fra 2018 til og med 2021. Vedkommende ble i januar 2018 valgt til leder i EBOA.
- Revisjonsrådet for European Patent Office (EPO): Riksrevisjonen har siden 1. januar 2013 hatt én representant i revisjonsrådet for EPO (det europeiske patentkontoret) i München. Representanten ble i 2017 gjenvalgt for en periode på nye fem år, til og med 2022.
- European Centre for Medium Range Weather Forecasts (ECMWF): Riksrevisjonen ble i 2016 oppnevnt som eksternrevisor for ECMWF for regnskapsårene 2016–2019.

5 De ansatte i Riksrevisjonen

5.1 Personale og arbeidsmiljø

Arbeidsmiljø

Riksrevisjonen legger vekt på å ha et godt arbeidsmiljø. I tråd med arbeidsmiljøloven er det etablert retningslinjer for varsling om kritikkverdige forhold i egen virksomhet. Det har ikke kommet noen varsler i 2017.

Arbeidsmiljøutvalget (AMU) følger opp alle forhold som gjelder endringer og utviklingsprosjekter som kan påvirke arbeidsmiljøet. I 2017 har AMU fortsatt vært opptatt av luftkvaliteten i det nye bygget. Det ble satt i verk en rekke tiltak, og ved utgangen av året er de fleste avvikene lukket. AMU har for øvrig blitt informert og har vært opptatt av budsjett- og økonomisituasjonen, som medførte strammere rammer og fjerning av enkelte velferdsgoder.

Etter anbefaling fra AMU ble medarbeiderundersøkelsen Human Kapital Indeks (HKI) gjennomført våren 2017. Temaene for undersøkelsen var denne gangen arbeidsklima og samarbeid, i tillegg til medarbeiderengasjement, som ved tidligere undersøkelser. Riksrevisjonen har gjennomgående høy score på alle indeksene.

Hovedverneombudet deltar på møter i AMU og på møter mellom administrasjonsavdelingen og tjenestemannsorganisasjonene, for å bidra til å sikre et godt arbeidsmiljø.

Riksrevisjonen gjennomførte vernerunder i sine lokaler i 2017. Tilbakemeldingene som ble gitt tyder på at de fysiske forholdene generelt er gode. Mange av forholdene som kom opp var generelle problemer knyttet til nytt bygg, og disse problemstillingene var kjent fra før og allerede under oppfølging.

Mangfold

Verdiene i Riksrevisjonen danner grunnlaget og angir de sentrale målene for personalpolitikken. En bred sammensetning av personalet med hensyn til kompetanse, bakgrunn, alder, kjønn og etnisitet kan styrke oppgaveløsingen og gi et bedre arbeidsmiljø.

Riksrevisjonens seniorpolitikk ble justert i 2017. I denne forbindelse ble det etablert et prosjekt som skal utarbeide en ny livsfasepolitikk i Riksrevisjonen. Riksrevisjonen har en handlingsplan for likestilling og mangfold der et av tiltakene retter seg mot å få flere kvinnelige ledere – se omtale under *Kjønnsfordeling*.

Elektronisk søknadsverktøy gir søkere med innvandrerbakgrunn eller nedsatt funksjonsevne mulighet for å be om en særskilt vurdering av søknaden sin. Nødvendig utstyr blir stilt til rådighet for medarbeidere med spesielle behov for fysisk tilrettelegging av arbeidsplassen.

Kjønnsfordeling

I 2017 var 59,7 prosent av de ansatte i Riksrevisjonen kvinner, noe som utgjør en økning på 0,1 prosentpoeng fra 2016.

I 2017 var kravet om 40 prosent representasjon av begge kjønn innfridd i store deler av saksbehandlergruppen og i ledergruppene. I 2017 økte andelen kvinnelige mellomledere til 45,9 prosent, fra 44,7 prosent i 2016. I toppledergruppen økte kvinneandelen i 2017 til 44,4 prosent, fra 37,5 prosent i 2016. I gruppen førstekonsulenter, seniorkonsulenter og rådgivere var kvinneandelen 65,67 prosent. Denne gruppen utgjør 14,7 prosent av alle medarbeidere i Riksrevisjonen. Det var bare kvinner i konsulentgruppen og blant renholdspersonalet, mens det var bare menn blant driftsteknikerne.

Riksrevisjonen oppfordrer det underrepresenterte kjønn til å søke på stillinger og er oppmerksom på kjønnsfordelingen i disse gruppene ved ansettelser.

Det er ingen kjønnsbetingede lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Bare et fåtall medarbeidere har varig redusert stilling, og det gjelder relativt sett flere kvinner – 15 prosent av kvinnene og 0,5 prosent av mennene. Det blir bare utlyst heltidsstillinger, men det blir lagt til rette for deltidsarbeid når en medarbeider har behov for det.

Nyansatte og pensjonister

I 2017 begynte 13 nye medarbeidere i Riksrevisjonen, og 54 prosent av disse var kvinner. Av disse var det ni personer som fikk fast ansettelse, tre midlertidige/vikariater og én lærling. Kvinneandelen blant alle søkere på stillinger som ble lyst ut i 2017, var 50 prosent. I 2017 ble det lyst ut sju lederstillinger (faste og vikariater), og av disse ble to besatt av kvinner.

Gjennomsnittsalderen blant medarbeidere som gikk av med pensjon, var 65,6 år i 2017 (mot 65,8 år i 2016). I tillegg til de som gikk av med pensjon, var det 3,3 prosent som sluttet i 2017 (mot 2,6 prosent i 2016 og 5,4 prosent i 2015).

Alderssammensetning

Tabell 5 viser alderssammensetningen i Riksrevisjonen per 31. desember 2017. Antall ansatte i aldersgruppen under 39 år har gått noe ned, og antall ansatte over 50 år har økt.

Tabell 5 Alderssammensetning i prosent per 31. desember 2017 (tall for 2016 i parentes)

Alder	Alle ansatte i %	Andel kvinner i kategorien i %
20–29 år	3,9 (5,3)	55,6 (56,0)
30–39 år	21,0 (22,2)	60,4 (62,9)
40–49 år	26,5 (26,6)	66,9 (65,1)
50–59 år	30,9 (29,4)	54,6 (54,0)
60 og over	17,7 (16,5)	58,0 (57,7)

Sykefravær

Sykefraværet utgjorde i 2017 4,5 prosent av antallet dagsverk totalt (mot 4,9 prosent i 2016). Riksrevisjonen er en IA-bedrift. Ledelsen, HR-seksjonen, arbeidsmiljøutvalget og bedriftshelsetjenesten er viktige aktører både i arbeidet med å følge opp sykefravær og i arbeidet med å forebygge og legge til rette innenfor HMS-området.

5.2 Kompetanse

Den faglige bakgrunnen og kompetansen til medarbeiderne i Riksrevisjonen er variert og inkluderer blant annet revisjon, økonomi, juss og ulike samfunnsvitenskaper.

Riksrevisjonen har omfattende intern opplæring av medarbeidere i både revisjon, administrasjon og ledelse. Alle nye revisjonsmedarbeidere i Riksrevisjonen får et toårig opplæringsprogram innenfor den revisjonstypen de skal arbeide med. Medarbeidere som ikke er omfattet av de toårige opplæringsprogrammene for nyansatte, skal hvert år gjennomføre minst 35 timer med arbeidsrelaterte kompetanseutviklingstiltak. Formålet med ordningen er å stimulere til og å tilby kompetanse- og egenutvikling.

Riksrevisjonen jobber kontinuerlig med lederutvikling. Det arrangeres lederfrokoster en gang i måneden der sentrale temaer tas opp. Videre er det opprettet læringsgrupper der lederne jobber med egne utviklingsområder. Riksrevisjonen har også opprettet mentorordning for nye ledere og er i gang med å utvikle et opplæringsprogram for nye ledere.

Hvert år deler Riksrevisjonen ut stipend til etter- og videreutdanning basert på søknader fra medarbeiderne. Utdanningen skjer hovedsakelig ved universiteter og høyskoler. For å oppnå økt kompetanse og bedre kjennskap til de ulike revisjonstypene er det også et mål å øke den interne mobiliteten.

Medarbeidere i Riksrevisjonen har i tillegg mulighet til å hospitere for å øke kompetansen sin. Dette kan de gjøre i andre avdelinger og seksjoner internt, i andre norske organisasjoner, i forvaltningen eller i internasjonale organisasjoner.

Interne arrangement

I 2017 ble det holdt en rekke allmøter der ledelsen i Riksrevisjonen har orientert om aktuelle saker – blant annet den strategiske planen for perioden 2018–2024. I tillegg ble det arrangert seminarer om fagutvikling og pågående prosjekter.

6 Styring, administrasjon og interne aktiviteter

6.1 Styringen av Riksrevisjonen

Styringssystemet

Den strategiske planen har en tidshorisont på fire år. I tillegg utarbeides det årlige virksomhetsplaner, som av hensyn til revisjonssyklusen i regnskapsrevisjonen gjelder fra 1. mai til 30. april.

Til de strategiske målene er det utformet operasjonelle mål som konkretiserer ambisjonene for perioden – se nærmere omtale i kapittel 2. Det er også utarbeidet et sett av resultatindikatorer for de strategiske målene. Overvåking av resultatindikatorerne er et styringsverktøy for ledelsen for å avdekke behov for intern kvalitetsforbedring.

I den årlige virksomhetsplanen blir prioriterte revisjonsoppgaver nedfelt ut fra en overordnet vurdering av vesentlighet og risiko innenfor hvert av departementene og på tvers av departementene. Dette utgjør den viktigste delen av virksomhetsplanen. I tillegg inneholder planen styringssignaler til avdelingene og en nærmere omtale av prioriterte utviklingstiltak for å sikre en mest mulig effektiv og god revisjon.

Riksrevisjonen benytter et elektronisk styringsinformasjonssystem til å fordele og rapportere forbruk av ressurser på oppgaver av både revisjonsfaglig og administrativ art på årlig basis. Erfaringstall fra dette systemet gir også grunnlag for mer treffsikre ressursanslag ved framtidig planlegging av likeartede oppgaver.

Vi viser til det som går fram nedenfor om at Riksrevisjonen i 2017 har utformet et nytt strategisk plandokument med nye mål og strategier for perioden 2018–2024. I 2018 vil vi blant annet arbeide videre med etablering av et nytt styringssystem, inkludert presentasjon av styringsinformasjon i årsrapporten til Stortinget.

6.2 Utviklingstiltak

Ny strategisk plan for 2018–2024

I strategisk plan for perioden 2018–2024 er digitalisering av samfunnet og forvaltningen, nye styringsutfordringer i forvaltningen og brukernes forventninger, og strammere økonomiske rammer identifisert som sentrale utfordringer for Riksrevisjonen i årene som kommer. Gjennom et moderniseringsprogram vil toppledelsen sikre at utviklingstiltak koordineres og innrettes slik at Riksrevisjonens strategiske mål for perioden 2018–2024 nås. Digitalisering vil bli en sentral komponent i programmet, flere av prosjektene i programmet vil etter hvert levere tekniske løsninger, og vi vil legge vekt på å tilpasse metoder, arbeidsprosesser og organiseringen av arbeidet for å utnytte gevinstpotensialet som ligger i nye digitale løsninger. De tre hovedmålene i ny strategisk plan er:

- Riksrevisjonen skal være samfunnets fremste leverandør av aktuell og relevant offentlig revisjon.
- Riksrevisjonen skal gjennomføre revisjon og kontroll av høy kvalitet.
- Riksrevisjonen skal være en effektiv organisasjon.

For å nå målene i ny strategisk plan har Riksrevisjonen etablert et moderniseringsprogram. Moderniseringsprogrammet skal sikre at gevinster fra nåværende og framtidige utviklingsprosjekter realiseres, slik at våre produkter er av fremste kvalitet, og slik at vi til enhver tid har en effektiv organisasjon. Prosjekter som har inngått i moderniseringsprogrammet 2017, er:

Ekstern kommunikasjon

Riksrevisjonen satte i 2017 i verk et prosjekt for å styrke den eksterne kommunikasjonen. Formålet med prosjektet er å sikre synlighet og gjennomslagskraft, god dialog med sentrale målgrupper og å bidra til målet om at Riksrevisjonen skal være en attraktiv arbeidsgiver. Som en del av dette skal vi utarbeide en ny kommunikasjonsstrategi, utforme kanal- og innholdsstrategier for Riksrevisjonens bruk av ulike kanaler, inkludert nye nettsider og ta i bruk sosiale medier. Arbeidet i prosjektet fortsetter i 2018.

Virksomhetsstyring

Riksrevisjonen har i 2017 satt i verk et prosjekt for å bedre virksomhetsstyring. En god virksomhetsstyring er en forutsetning for å sikre nødvendig kvalitet i planlegging, gjennomføring og rapportering av Riksrevisjonens oppgaver og for å kunne styre virksomhetens totale ressurser effektivt. Riksrevisjonen skal ha prosesser og systemer for virksomhetsstyring som legger til rette for å oppfylle målene i ny strategisk plan og for å drive operativ styring i det daglige. Arbeidet i prosjektet fortsetter i 2018.

Utredning av støtte- og servicefunksjoner

Det er i 2017 satt i gang et arbeid med å utrede hvordan Riksrevisjonen bedre kan innrette og organisere de interne service- og støttetjenestene for å bidra til effektivitet og kvalitet i oppgave-løsningen i revisjonen. Arbeidet fortsetter i 2018.

Utvikling av nytt Dokument 1

Riksrevisjonen er i gang med et omfattende moderniseringsarbeid for å øke aktualiteten og relevansen av våre revisjoner samt å utnytte de mulighetene digitalisering gir for å arbeide og rapportere mer effektivt. I den forbindelse er det startet et arbeid med å endre form og innhold på Dokument 1. Riksrevisjonen har fått innspill fra brukere og andre lesere av våre rapporter som vurderes i dette arbeidet. Den nye malen tas i bruk første gang for rapporteringen høsten 2018.

Riksrevisjonens datasenter

Riksrevisjonen har satt i gang prosjektet Riksrevisjonens datasenter for å styrke satsingen på digitalisering og automatisering av revisjonen. Prosjektet skal blant annet bidra til mer effektiv informasjonsinnhenting og effektive revisjonsprosesser, og tilrettelegge og tilgjengeliggjøre data på bedre måter. Prosjektet vil også se nærmere på hvilke muligheter maskinlæring og kunstig intelligens gir for Riksrevisjonens arbeid.

Andre utviklingstiltak

Kompetansestrategi

Høsten 2017 ble det utarbeidet en ny kompetansestrategi med utgangspunkt i ny strategisk plan. Iverksetting av strategien inngår i Riksrevisjonens moderniseringsprogram fra 2018 og framover.

Strategien retter seg mot systematisk arbeid med kompetanse i en periode med omstilling som følge av blant annet digitaliseringen, hvor etablering av nye arbeidsmåter og tilhørende ny kompetanse vil bli det normale. Kompetansestrategien trekker opp tre hovedområder:

- bedre kompetansestyring

- kontinuerlig arbeid med fagkompetanse
  - leder- og medarbeiderskap i endringsprosesser og kompetansebygging
- Iverksetting av strategien inngår i Riksrevisjonens moderniseringsprogram fra 2018 og framover.

Informasjonsforvaltning

Riksrevisjonen startet i 2016 et prosjekt for å bedre informasjonsforvaltningen i virksomheten. Formålet med prosjektet er å sette i verk tiltak på kort sikt for å bedre informasjonsforvaltningen i virksomheten og for å møte framtidige behov for videre digitalisering av arbeidsprosesser. Prosjektet fortsetter i 2018.

SAI Performance Measurement Framework

Riksrevisjonens toppledergruppe vedtok i 2016 at det skulle gjennomføres en intern evaluering av Riksrevisjonen. Evalueringen skulle utføres i tråd med SAI Performance Measurement Framework (SAI PMF). SAI PMF er et verktøy som er utviklet av den internasjonale sammenslutningen av riksrevisjoner, International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI), til bruk for evaluering av riksrevisjoner over hele verden. Formålet med evalueringen var å gjennomgå kvaliteten på Riksrevisjonens arbeid og etterlevelsen av de internasjonale standardene for offentlig revisjon (ISSAI-ene). Evalueringen av Riksrevisjonen ble gjennomført i tidsrommet januar–april 2017 av en arbeidsgruppe som besto av virksomhetens egne medarbeidere.

Riksrevisjonens toppledergruppe har hatt en omfattende behandling av rapporten. Rapporten framhever at Riksrevisjonen oppfyller sitt revisjonsmandat og leverer uavhengige og gode revisjoner til rett tid. Evalueringen trekker fram at Riksrevisjonen må fortsette å arbeide med å utvikle revisjonspraksisen, og at de internasjonale revisjonsstandardene i større grad kan gjenspeiles i retningslinjene for revisjonen. Tiltakene som toppledelsen har kommet fram til, er samlet i en egen handlingsplan. Planen gir et svar på hvordan Riksrevisjonen vil jobbe for å møte de utfordringene som er identifisert i evalueringen. Både rapporten og handlingsplanen er publisert på Riksrevisjonens nettsider.

Prinsipper for regionskontorene og effektiv samhandling

Riksrevisjonen har – per 31. desember 2017 – seks regionskontorer med til sammen 67 ansatte.

En intern arbeidsgruppe la mot slutten av året fram en utredning av policy og prinsipper for ansatte ved regionskontorene. Arbeidsgruppen la vekt på at Riksrevisjonen må framstå som én sømløs organisasjon. Alle skal i prinsippet ha like muligheter til oppgaver og kompetanseutvikling.

Arbeidsgruppen foreslo ti prinsipper som Riksrevisjonen kan velge å legge til grunn for videreutvikling og modernisering av virksomheten. Prinsippene omfatter blant annet størrelse på kontorene, hvordan medarbeidere bør knyttes til avdelinger og seksjoner i Oslo, behovet for en mer helhetlig og fleksibel styring og oppfølging av regionskontorene – både generelt og når det gjelder utnyttelse av kompetanse, kompetanseutvikling, rotasjon og rekruttering spesielt. Arbeidsgruppens funn og forslag til prinsipper ble drøftet av Riksrevisjonens ledelse i januar 2018 og er viktige innspill i det videre arbeidet med omstilling og omorganisering av Riksrevisjonens virksomhet og arbeid.

En annen arbeidsgruppe identifiserte og gjennomførte i 2017 nødvendige tiltak for å sikre bedre kommunikasjon mellom regionskontorene og hovedkontoret. Det er utstrakt bruk av videomøter og videokonferanser.

6.3 Sikkerhet

Riksrevisjonen har som overordnet sikkerhetsmål at all informasjonsbehandling skal utføres i tråd med lovpålagte krav og på en slik måte at tilliten til Riksrevisjonen ikke blir svekket. Gjennom mange år har det vært stor oppmerksomhet rundt sikkerhetsarbeidet, slik at informasjonssikkerheten i Riksrevisjonen vurderes som god. Den fysiske sikkerheten i Riksrevisjonens lokaler vurderes også som god.

Riksrevisjonen har en sikkerhetsleder som får bistand av et rådgivende organ – sikkerhetsforum. Det var fire møter i dette forumet i 2017. Det ble rapportert elleve hendelser til sikkerhetsleder i 2017. Disse ble håndtert på en måte som gjør at vi mener at det overordnede sikkerhetsmålet er oppfylt. Antallet rapporterte hendelser har økt de siste årene. Riksrevisjonens vurdering er at dette er et tegn på økt bevissthet blant de ansatte om sikkerhet, ikke at sikkerhetsnivået i organisasjonen er lavere enn tidligere år.

Riksrevisjonen arbeider for å øke forståelsen og kunnskapen om sikkerhet på alle nivåer, og derfor deltok vi i Nasjonal sikkerhetsmåned, som arrangeres av Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS) i samarbeid med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Riksrevisjonen har hatt besøk av Politiets sikkerhetstjeneste, som holdt en orientering om etterretningstrusselen for alle ansatte. Arbeidet med oppdatert trusselvurdering ble påbegynt høsten 2017.

7 Budsjett og regnskap 2017

Riksrevisjonens regnskap er revidert av PricewaterhouseCoopers AS, som er oppnevnt av Stortingets presidentskap. Riksrevisjonen har fått en ren beretning av revisor for regnskapet for 2017. Regnskapet for 2017, med noter og revisjonsberetning, er sendt til Stortingets presidentskap.

Riksrevisjonen fører internregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene (SRS), jf. vedlegg 5. Tabell 6 viser Riksrevisjonens budsjett og kontantregnskap for 2017, samt årsverksinnsats.

Lederlønninger

Lønnen til lederen av riksrevisorkollegiet blir fastsatt av Stortinget og er 1 485 032 kroner. For revisjonsråd og ekspedisjonssjefer følger Riksrevisjonen lederlønns-systemet i staten. Systemet skal stimulere til bedre måloppnåelse og resultat, øke gjennomføring og god ledelse.

Riksrevisjonen bruker lønnsintervall E i systemet for revisjonsråd, dette går fra 1,2 millioner kroner til 2 millioner kroner. I 2017 var årslønnen til revisjonsråden 1 660 000 kroner.

For ekspedisjonssjefer bruker Riksrevisjonen lønnsintervall C, og dette går fra 1 million kroner til 1,6 millioner kroner. Årslønn for ekspedisjonssjefene i 2017 var i spennet 1 250 000 kroner til 1 390 042 kroner. Snittlønnen var 1 342 887 kroner.

Tabell 6 Riksrevisjonens bevilgnings- og kontantregnskap for 2017. Beløp i 1000 kroner

Kap	Post	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Regnskap 2017
0051	Riksrevisjonen			
	01 Driftsutgifter	501 217	471 193	456 951
	75 Tilskudd internasjonale org. og nettverk	21 900	25 000	25 000
	Sum utgiftsført	523 117	496 193	481 951
3051	Riksrevisjonen			
	01 Refusjoner	1 887	1 800	1 948
	02 Refusjoner utland	886	300	967
	Sum inntektsført	2 773	2 100	2 915
	Årsverksinnsats	436		423

Mindreforbruk

Statsregnskapets utgiftsside for kapittel 0051 viser et mindreforbruk på 14,2 millioner kroner i 2017. Dette beløpet er i sin helhet overførbart. Hovedårsaken til mindreforbruket er at Riksrevisjonen umiddelbart sette i verk innstramningstiltak for å tilpasse vårt driftsnivå til ny budsjetttramme da det i før sommeren 2017 ble det varslet 2,5 prosent reduksjon i budsjettforslaget for 2018. Et vesentlig tiltak var å la stillinger bli stående ubesatt ved ledighet slik at vi skulle være forberedt på nødvendig bemanningskutt i 2018. I tillegg hadde vi noe lavere reiseaktivitet og noe lavere utgifter til kjøp av konsulenttjenester enn budsjettet.

Meldingen om Riksrevisjonens virksomhet i 2017 oversendes til Stortinget.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 24. april 2018

Per-Kristian Foss

Helga Pedersen

Anne Tingelstad Wøien

Gunn Karin Gjul

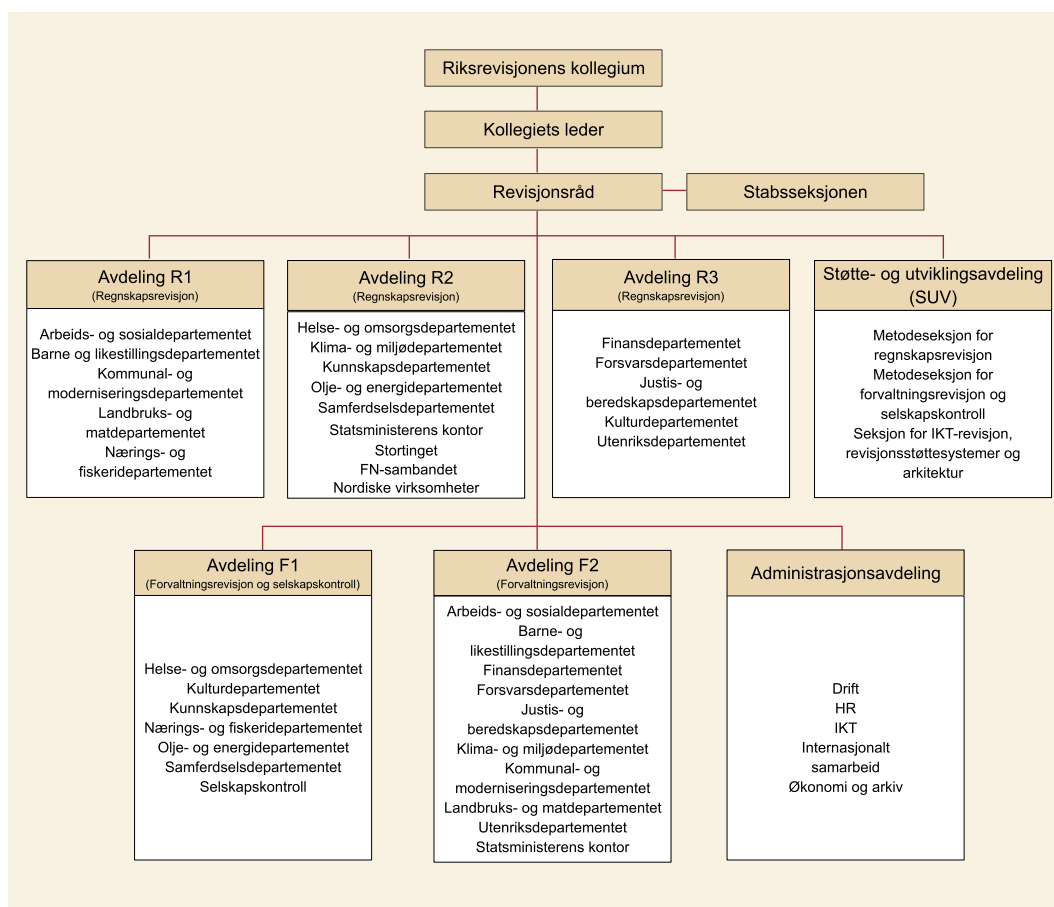
Arve Lønnum

Jens Gunvaldsen

Vedlegg 1: Organisasjonskart per 31. desember 2017

Vedlegg 2: Rapportering fra Riksrevisjonen til Stortinget 2017

Sendt til Stortinget	Tittel og nummer
3. januar	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg – Dokument 3:3 (2016–2017)</i>
7. februar	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av fregattvåpenets operative evne – ugradert sammendrag av Dokument 3:13 (2015–2016)</i> <i>Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering av kulturarven – Dokument 3:4 (2016–2017)</i>
23. mars	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av medisinsk kodepraksis i helseforetakene – Dokument 3:5 (2016–2017)</i> <i>Riksrevisjonens undersøkelse av konsulentbruk i staten – Dokument 3:6 (2016–2017)</i>
2. mai	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets salg av F-5 jagerfly – Dokument 3:7 (2016–2017)</i> <i>Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse av Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap – Dokument 3:8 (2016–2017)</i> <i>Riksrevisjonens undersøkelse av fiskeriforvaltningen i Nordsjøen og Skagerrak – Dokument 3:9 (2016–2017)</i>
30. mai	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning – Dokument 3:10 (2016–2017)</i>
6. juni	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av Stortingets byggeprosjekt; Prinsens gate 26, nytt post og varemottak og innkjøringstunnel – Dokument 3:12 (2016–2017)</i>
8. juni	<i>Riksrevisjonens undersøkelse av effekten store investeringer i jernbanen har på togtilbudet – Dokument 3:11 (2016–2017)</i>
14. november	<i>Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettåret 2016 – Dokument 1 (2017–2018)</i> <i>Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget – Dokument 3:1 (2017–2018)</i>
12. desember	<i>Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 – Dokument 3:2 (2017–2018)</i>

Vedlegg 3: Forvaltningsrevisjoner som blir videreført i 2018 (påbegynt 2017)

Arbeids- og sosialdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltning og bruk av arbeidsmarkedstiltak i Nav

– Dokument 3:5 2017–2018. Levert til Stortinget 27. februar 2018

Myndighetenes innsats for å integrere innvandrere gjennom arbeid

Ny uføretrygd

Petroleumstilsynets oppfølging av helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten

Trygdesvindel

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av Barne-, ungdoms- og familieetatens bistandsplikt ved

akutt plasseringer i barnevernet - Dokument 3:8 2017–2018. Levert til Stortinget 5.

april 2018.

Finansdepartementet

Skatteetatens faglige styring og oppfølging av skatteoppkreverfunksjonen

Skatteetatens kontroll med prising av transaksjoner i interessefelleskap på tvers av landegrenser (transfer pricing)

Forsvarsdepartementet

Anskaffelsen av NH90-helikoptre

Infrastruktur og støttefunksjoner knyttet til kampflyvåpenets operative evne

Oppfølging av rapport om objektsikring (omfatter også Justis- og

beredskapsdepartementet)

Helse- og omsorgsdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av helseregistre som virkemiddel for å nå helsepolitiske mål – Dokument 3:3 (2017–2018). Levert til Stortinget 16. januar 2018

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å sikre god

henvisningspraksis fra fastlegene til spesialisthelsetjenesten – Dokument 3:4

(2017–2018). Levert til Stortinget 16. januar 2018

Justis- og beredskapsdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av korleis verjemålsreforma er sett i verk – Dokument 3:6

(2017–2018). Levert til Stortinget 27. februar 2018

Klima- og miljødepartementet

Den norske klima- og skogsatsingen

Det norsk-russiske miljøsamarbeidet – parallellrevisjon med Den russiske føderasjons riksrevisjon

Oppfølging av bedrifter med tillatelse til forurensning og bruk av reaksjoner og

sanksjoner i Miljødirektoratet

Rovviltforvaltningen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av digitalisering i statlige virksomheter – Administrativ rapport 1 2018. Offentliggjort 28. februar 2018.

Behandling av innsigelser i plansaker

Kulturdepartementet

Kulturdepartementets oppfølging av Norges Idrettsforbunds bruk av spillemidler
Etats- og virksomhetsstyringen av Norsk filminstitutt

Kunnskapsdepartementet

Godkjenning av utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner

Landbruks- og matdepartementet

(ingen)

Nærings- og fiskeridepartementet

(ingen)

Olje- og energidepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes satsing på bioenergi for å redusere utslipp av klimagasser - Dokument 3:9 (2017–2018). Levert til Stortinget 5. april 2018.
Myndighetenes arbeid med å ivareta miljø, fiskeri og næring ved petroleumsvirksomhet i nordområdene

Samferdselsdepartementet

Riksrevisjonens undersøkelse av overføring av godstransport fra vei til sjø og bane - Dokument 3:7 (2017-2018). Levert til Stortinget 27. februar 2018.
Myndighetenes arbeid med å redusere planleggingstiden for store samferdselsprosjekter
Etats- og virksomhetsstyring av Kystverket

Utenriksdepartementet

Resultatinformasjon i bistand til utdanning

Vedlegg 4: Orientering om INTOSAI Development Initiative – IDI

INTOSAI Development Initiative (IDI) er et utviklingsorgan for riksrevisjoner i utviklingsland. IDI bidrar til bedret revisjonskapasitet i mer enn 140 riksrevisjoner gjennom behovsbaserte, målrettede og bærekraftige utviklingsprogrammer. Virksomheten omfatter kompetanseutvikling for ledere og ansatte, organisasjonsutvikling og styrking av institusjonell kapasitet. IDI er en integrert del av INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions), verdenssammenslutningen av riksrevisjoner, som har 194 medlemmer.

Riksrevisjonen tok over ansvaret for IDI i 2001. Overtakelsen var godkjent av Stortinget, jf. Dokument 3:14 (1997–1998) og Innst. S. nr. 8 (1998–1999), og INTOSAI's øverste organ (kongressen) i 1998. I Norge er IDI organisert som en stiftelse med et styre og et sekretariat.

IDIs styre ledes av riksrevisor Per-Kristian Foss og består av ti medlemmer totalt. Tre av disse kommer fra Riksrevisjonen, inkludert riksrevisoren. De resterende sju er riksrevisorer i henholdsvis Storbritannia, Costa Rica, Jamaica, Sør-Afrika, Sverige, Sierra Leone og Østerrike.

IDI-sekretariatet holder til i Riksrevisjonens lokaler i Oslo. Hovedoppgaven for sekretariatet er planlegging og gjennomføring av utviklingsprogrammer. Sekretariatet benytter fire arbeidsspråk – arabisk, engelsk, fransk og spansk, og sekretariatet har en internasjonal stab.

IDI er også vertskap for INTOSAI-giversamarbeidet. I 2009 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom INTOSAI og 15 giverorganisasjoner. Antallet giverorganisasjoner har nå økt til 23. Gjennom samarbeidet deltar riksrevisjoner og givere i et felles initiativ for en mer strategisk tilnærming og økt støtte til styrking av riksrevisjoner i utviklingsland. INTOSAI-giversekretariatet rapporterer til styringsgruppen for samarbeidet og inngår som en integrert del av IDI-sekretariatet. Styret i IDI besluttet i 2016 å fortsette vertskapsansvaret for INTOSAI-giversekretariatet samtidig som en ny 3-års arbeidsplan ble vedtatt for samarbeidet.

IDI er stadig under utvikling, og IDIs strategiske plan 2014–2018 gir den strategiske retningen for virksomhetens arbeid i perioden. Den inneværende strategiske planen gir mandat til, i tillegg til IDIs tradisjonelle arbeidsområder, å arbeide bilateralt med de svakeste riksrevisjonene i verden, å gjennomføre kapasitetsutviklingsprosjekter basert på full kostnadsfinansiering og i større grad arbeide med utvikling av institusjonell kapasitet (inkludert sentrale temaer som riksrevisjoners uavhengighet). I 2017 startet IDI arbeidet med å utvikle en ny strategisk plan. Blant annet er det gjennomført en ekstern midtveisevaluering som gir viktige innspill til arbeidet med å fullføre strategisk plan for neste periode.

IDI foretar regelmessige og omfattende analyser av utviklingsbehov i riksrevisjoner globalt og regionalt. Dette har gitt et godt grunnlag for å utvikle en behovsbasert portefølje av utviklingsprogrammer.

I 2017 gjennomførte IDI en behovskartlegging av riksrevisjonenes behov for støtte gjennom en global undersøkelse. Resultatene av undersøkelsen og de finansielle midlene og menneskelige ressursene som er tilgjengelige, er styrende for utviklingsprogrammene som tilbys til riksrevisjoner i utviklingsland. IDIs arbeid med å utvikle en ny strategisk plan vil ta hensyn til behovskartleggingen og sørge for at den nye strategien forøker å løse utfordringene som undersøkelsen har påpekt.

IDIs arbeid handler hovedsakelig om å gjennomføre utviklingsprogrammer med ulike temaer i regioner i hele verden. IDI legger til grunn at utviklingsprogrammene skal resultere i varige forbedringer. Partnerskap brukes i stor utstrekning for å sikre resultater. De fleste IDI-programmene gjennomføres i samarbeid med INTOSAI's fagkomiteer og arbeidsgrupper, som utvikler standarder og veiledninger, og som kan bidra med ekspertise i programmene. IDI fremmer likestilling mellom kjønnene i sine programmer. I 2017 var 42 prosent av deltakerne i IDIs programmer kvinner, som er noe høyere enn i 2016. IDI vil fortsette å jobbe for at kvinneandelen øker framover. Totalt 132 riksrevisjoner fra utviklingsland deltok i IDIs utviklingsprogrammer i 2017. En rekke giverorganisasjoner og riksrevisjoner fra utviklede land deltok også i programmene (gjennom at de dekket egne kostnader).

1162 ansatte i riksrevisjoner har i 2017 deltatt i IDIs programmer, og om lag 7 prosent av deltakerne kommer fra toppledelsen i riksrevisjonene. IDI legger stor vekt på å styrke ledelsesfunksjonen i riksrevisjoner fordi dyktig og strategisk ledelse er en forutsetning for uavhengige og effektive riksrevisjoner. Deltakelse på ledernivå er også en viktig for å sikre eierskap til IDIs programmer og for å sikre at de nødvendige ressursene er tilgjengelig for å gjennomføre programmene.

Innføring og iverksetting av INTOSAI's nye internasjonale revisjonsstandarder for riksrevisjoner har fortsatt som det viktigste satsingsområdet for IDI også i 2017. Standardene er samlet i et omfattende ISSAI-rammeverk (ISSAI – International Standards of Supreme Audit Institutions). Standardene omfatter blant annet krav til riksrevisjoners mandat, organisering og metodikk. Riksrevisjoner i utviklingsland har gjennomgående store behov for støtte til innføring av ISSAI-ene i sin revisjon.

I 2017 har IDI gjennomført programmer innenfor revisjonsdisiplinene offentlig gjeld, riksrevisjoners rolle i bekjempelse av korrupsjon, riksrevisjoners samspill med omverdenen, opplæring i bruk av e-læring, revisjon av FNs bærekraftsmål, støtte til bedring av uavhengigheten til riksrevisjoner, strategisk planlegging og rapportering, økt bruk av det globale resultatmålingsverktøy (SAI PMF) for riksrevisjoner og opplæring av giverorganisasjoner i hvordan de best kan støtte riksrevisjoner. I tillegg har IDI jobbet bilateralt med riksrevisjonen i Somalia og Sør-Sudan. Innføring og bruk av ISSAI-rammeverket er sentralt i alle programmene til IDI.

Arbeidet med kontinuerlig forbedring av planlegging og rapportering av resultatoppnåelse i IDI har fortsatt i 2017. Et felles resultatrammeverk for hele IDI er inkludert i IDIs strategiske plan for å sikre en integrert rapportering som er knyttet opp mot de strategiske målene.

Det har også vært gjort fremskritt i samarbeidet mellom INTOSAI og giverne. Databasen for utviklingsprosjekter som gjelder riksrevisjoner, er mye brukt, og den har nå mer enn 492 registrerte prosjekter. Et av målene med samarbeidet er å sikre økt og mer effektiv støtte til riksrevisjoner i utviklingsland. INTOSAI-giversekretariatet er i økende grad blitt et kompetansesenter som både riksrevisjoner, givere, internasjonale organisasjoner og andre interesserte henvender seg til for å få kunnskap og informasjon om riksrevisjoner og utviklingssamarbeid. Satsingsområdene for

samarbeidet framover vil være å spre informasjon om behovet for støtte til riksrevisjoner og resultatene av dette arbeidet, og å identifisere finansielle og faglige samarbeidspartnere til riksrevisjoner i utviklingsland i deres arbeid med å styrke forvaltningen av fellesressursene. I 2017 har INTOSAI-giversamarbeidet lansert et nytt initiativ som heter Global Call for Proposals Tier 2, med mål om å sikre finansiering til utvikling av riksrevisjoner i krevende omstendigheter, som ofte er å finne i sårbare stater. Initiativet har valgt ut Den demokratiske republikken Kongo, Guinea (Conakry), Togo, Sierra Leone, Madagaskar, Niger, Eritrea, Zimbabwe og Gambia.

Driften av IDI-sekretariatet ble i 2017 finansiert ved et tilskudd til Riksrevisjonen øremerket for IDI. En vesentlig del av IDI-sekretariatets kostnader, hovedsakelig lønns- og reisekostnader, kan relateres direkte til konkrete programaktiviteter, mens en mindre del dekker intern administrasjon. Dette driftstilskuddet er en forutsetning for at Riksrevisjonen har kunnet påta seg oppgaven med å være vertskap for IDI.

Tilskudd til finansiering av INTOSAI-giversekretariatet har i 2017 kommet fra givere i Irland, Sveits og Østerrike.

I 2017 er tilskudd til finansiering av IDIs kapasitetsutviklingsprogrammer mottatt fra givere i Norge, Sverige, Canada, Saudi-Arabia, Kuwait, Finland, Estland, Australia, Ungarn, Frankrike, Det internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD) og fra INTOSAI. I tillegg har IDI fått bidrag fra riksrevisjonen i Zambia. Økonomisk støtte fra givere er en forutsetning for IDIs virksomhet. IDI har hatt en stabil givergruppe. En rekke riksrevisjoner har i 2017 gitt verdifull støtte til IDIs aktiviteter i form av tjenester. Dette inkluderer ressurspersoner til IDIs programmer, vertskap for IDIs aktiviteter samt oversetting og trykking av dokumenter.

Nøkkeltall for IDIs kostnader i 2017 er 56 millioner kroner til driften av IDI-sekretariatet samt kapasitetsbyggingsprosjekter og 4 millioner kroner til INTOSAI-giversekretariatet. I årsregnskapet for 2017 er forutsetningen om fortsatt drift lagt til grunn.

IDI disponerte per 31. desember 2017 totalt 26,8 årsverk, fordelt på 24,1 årsverk ved IDI-sekretariatet og 2,7 årsverk i INTOSAI-giversekretariatet.

Virksomheten fortsetter i 2018 med en rekke kapasitetsutviklingsprogrammer for riksrevisjoner i ulike verdensdeler og andre viktige arbeidsoppgaver.

Vedlegg 5: Årsregnskap

Ledelseskomentarer

Formål

Riksrevisjonens oppgaver følger av Grunnloven § 75 k, lov om Riksrevisjonen av 7. mai 2004 nr. 21 og instruks om Riksrevisjonens virksomhet av 11. mars 2004.

Riksrevisjonen skal gjennom revisjon, kontroll og veiledning bidra til

- at statens inntekter blir innbetalt som forutsatt
- at statens midler og verdier blir brukt og forvaltet på en økonomisk forsvarlig måte, og slik Stortinget har bestemt.

Regnskapsprinsipp

Regnskapet er utarbeidet i tråd med reglene i de oppdaterte statlige regnskapsstandardene av august 2015. Standardene ble opprinnelig innført som regnskapsprinsipp i Riksrevisjonen fra og med år 2013.

Eiendeler

Verdien av Riksrevisjonens anleggsmidler er pr 31.12.2017 vurdert til 56 millioner kroner. Det tilsvarer en reduksjon på 9,2 millioner kroner fra årsskiftet 2016/2017. Reduksjonen skyldes hovedsakelig at avskrivningene i 2017 har vært høyere enn verdien av nyinvesteringer i eiendeler.

I 2017 har det vært foretatt en ekstraordinær nedjustering av verdiene av eiendelene med 3,3 millioner kroner. Beløpet utgjør for lite regnskapsførte avskrivninger i perioden 2014-2016 som følge av feil i tabellverket i anleggsmodulen hos regnskapsfører.

Korrigeringen er ført mot mellomværende i tråd med SRS 3 og virkning for 2016 er innarbeidet i sammenligningstallene i balanse, resultatregnskap og noter slik at tall fra 2016 og 2017 er sammenlignbare.

Personalkostnader

I tråd med de anbefalte statlige regnskapsstandardene beregnes lønnskostnadene i regnskapet med løpende feriepengeavsetning, beregnet pensjonspremie og påslag for arbeidsgiveravgift. I tillegg periodiseres variable lønnskostnader (som fleksitid, overtid og overførte feriedager) slik at disse synliggjøres i den perioden kostnadene oppstår. Dette gir et bokført beløp på om lag 20,4 millioner kroner for skyldig påløpt lønn i balanseregnskapet for 2017 mot 19,7 millioner kroner i 2016.

Netto kostnader til lønn og sosiale utgifter utgjorde i 2017 ca. 392 millioner kroner. Årsverksinnsatsen i 2017 var 423 årsverk¹. Dette er en nedgang på 13 årsverk sammenlignet med 2016.

Personalkostnadene utgjorde kr 927 000 i gjennomsnitt per årsverk i 2017, som tilsvarer en nedgang på kr 6 000 per årsverk fra året før. Årsaken til reduksjon av lønnskostnader per årsverk er at SPKs beregnede sats for pensjonspremie ble redusert med nesten 3 prosentpoeng fra 2016 til 2017.

1) Årsverkberegningen er i tråd med DFØs standard årsverksrapport som viser faktisk ressursinnsats målt i årsverk.

Andre driftskostnader

Riksrevisjonens øvrige driftskostnader utgjorde 104 millioner kroner i 2017. Inkludert i dette beløpet er kostnader til leie og drift av lokaler, kostnader til kjøp av eksterne tjenester, reisekostnader og kontorkostnader. Andre driftskostnader ble redusert med 14 prosent fra 2016 til 2017.

Det ble i 2017 brukt 12,5 millioner kroner til kjøp av eksterne konsulenttjenester, dette utgjorde 3,2 prosent av lønn og sosiale kostnader.

Det er avsatt 0,245 millioner dette regnskapsåret for å dekke forpliktelse for å sette bygget tilbake i opprinnelig stand ved utflytting når leieavtalen utløper. Dette beløpet vil bli avsatt årlig i leieperioden.

Tilskudd

I 2017 utbetalte Riksrevisjonen 25 millioner kroner i tilskudd til INTOSAI Development Initiative.

Inntekter

Inntektsiden i regnskapet omfatter inntektsføring av driftsbevilgning og salgs- og leieinntekter.

Salgs- og leieinntektene gjelder internasjonale revisjonsoppdrag og utleie av kontorlokaler til INTOSAI Development Initiative.

Driftsbevilgningen er inntektsført i takt med kostnadene og resultatregnskapet gir da et driftsresultat på 0. Den regnskapsmessige effekten av pensjonskostnader, avskrivninger og investering i varige driftsmidler er utlignet ved at tilsvarende beløp er inntektsført.

Statsregnskapet

Statsregnskapets utgiftsside for kapittel 0051 viser et mindreforbruk på 14,2 millioner kroner i 2017. Dette beløpet er i sin helhet overførbart. Hovedårsaken til mindreforbruket er at Riksrevisjonen umiddelbart iverksatte innstrammings tiltak for å tilpasse vårt driftsnivå til ny budsjetttramme da det i juli 2017 ble varslet 2,5 prosent reduksjon i budsjettforslaget for 2018. Et vesentlig tiltak var å la stillinger bli stående ubesatt ved ledighet slik at vi skulle være forberedt på nødvendig bemanningskutt i 2018. I tillegg hadde vi noe lavere reiseaktivitet enn budsjettet, lavere utgifter til kjøp av konsulenttjenester enn budsjettet samt noe lavere utgifter til lokaler enn budsjettet.

Oslo, 12. mars 2018

Per-Kristian Foss

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2017

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2017	Merutgift (-) og min- dretutgift
0051	Riksrevisjonen - driftsutgifter	01		471 193 000	456 950 938	14 242 062
0051	Tilskudd internasjonale organisasjoner og nettverk	75		25 000 000	25 000 000	0
1633	Nettoordning for mva i staten	01		0	8 278 912	
<i>Sum utgiftsført</i>				496 193 000	490 229 850	
Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post		Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merinntekt og mindre- inntekt(-)
3051	Refusjon innland	01		1 800 000	1 948 160	148 160
3051	Refusjon fra revisjon i utland	02		300 000	967 020	667 020
5309	Tilfeldige inntekter	29		0	750 162	
5700	Arbeidsgiveravgift	72		0	42 083 684	
<i>Sum inntektsført</i>				2 100 000	45 749 027	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					444 480 823	
Kapitalkontoer						
60086101	Norges Bank KK/innbetalinger				12 918 880	
60086102	Norges Bank KK/utbetalinger				-458 143 909	
700050	Endring i mellomværende med statskassen				744 206	
<i>Sum rapportert</i>					0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Tekst			31.12.2017	31.12.2016	Endring
700050	Mellomværende med statskassen			-13 876 926	-14 621 131	744 206

* Se note A

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0051 01	0	471 193 000	471 193 000
0051 75	0	25 000 000	25 000 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Merutgift(-)/ mindre utgift	Merutgift(-)/ mindre- utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0051 01	14 242 062	14 242 062	14 242 062	23 559 650	14 242 062

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5 % av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24, eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2017

	2017	2016
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Salgs- og leieinnbetalinger	2 915 180	2 772 987
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	<i>2 915 180</i>	<i>2 772 987</i>
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	344 920 556	348 680 968
Andre utbetalinger til drift	102 851 397	113 021 347
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	<i>447 771 953</i>	<i>461 702 315</i>
Netto rapporterte driftsutgifter	444 856 773	458 929 328
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	13 935	25 842
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	<i>13 935</i>	<i>25 842</i>
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	9 180 739	39 531 678
Utbetaling av finansutgifter	12 181	9 288
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	<i>9 192 920</i>	<i>39 540 966</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	9 178 985	39 515 124
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	159 258	84 290
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	<i>159 258</i>	<i>84 290</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	25 000 000	21 900 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>	<i>25 000 000</i>	<i>21 900 000</i>
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	590 904	619 952
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	42 083 684	42 642 058
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	8 278 912	18 226 722
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	<i>-34 395 676</i>	<i>-25 035 289</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	444 480 823	495 224 873
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	2017	2016
Fordringer	488 506	483 659
Skyldig skattetrekk	-14 318 512	-15 092 015
Skyldige offentlige avgifter	-50 216	-12 775
Annen gjeld	3 296	0
Sum mellomværende med statskassen	-13 876 926	-14 621 131

Resultatregnskap

	Note	31.12.2017	31.12.2016
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	512 463 293	529 253 417
Salgs- og leieinntekter	1	2 888 941	2 799 226
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>515 352 234</i>	<i>532 052 643</i>
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	392 132 245	406 416 803
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	19 233 959	14 579 552
Andre driftskostnader	5	103 987 785	121 206 152
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>515 353 988</i>	<i>542 202 507</i>
Driftsresultat		-1 754	-10 149 864
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	13 935	25 842
Finanskostnader	6	12 181	9 288
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>1 754</i>	<i>16 554</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0	-10 133 310
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	0	10 133 310
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		<i>0</i>	<i>10 133 310</i>
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	159 258	84 290
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		159 258	-84 290
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	25 000 000	21 900 000
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		-25 000 000	-21 900 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

Balanse

	Note	31.12.2017	31.12.2016
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	21 262 959	22 316 244
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		21 262 959	22 316 244
II Varige driftsmidler			
Maskiner og transportmidler	4	75 152	57 204
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	34 618 587	42 825 397
<i>Sum varige driftsmidler</i>		34 693 740	42 882 601
III Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum anleggsmidler</i>		55 956 699	65 198 845
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
II Fordringer			
Kundefordringer	10	0	26 239
Andre fordringer	11	10 306 307	11 512 760
<i>Sum fordringer</i>		10 306 307	11 539 000
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
<i>Sum omløpsmidler</i>		10 306 307	11 539 000
Sum eiendeler		66 263 006	76 737 845
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapskapital			
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-78 064 109	-76 069 965
<i>Sum avregninger</i>		-78 064 109	-76 069 965
III Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige dr.midler			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3,4	55 955 106	65 198 846
<i>Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i>		55 955 106	65 198 846
Sum statens kapital		-22 109 002	-10 871 119
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Avsetninger langsiktige forpliktelser		245 000	0
<i>Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser</i>		245 000	0
II Annen langsiktig gjeld			

III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		10 664 441	9 767 706
Skyldig skattetrekk		14 318 512	15 092 015
Skyldige offentlige avgifter		7 588 797	7 724 435
Avsatte feriepenger		33 880 350	34 475 836
Annen kortsiktig gjeld	12	21 674 908	20 548 971
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		<i>88 127 008</i>	<i>87 608 963</i>
Sum gjeld		88 372 008	87 608 963
Sum statens kapital og gjeld		66 263 006	76 737 845

Årsregnskapet - prinsipper for oppstilling av bevilgningsrapportering og artskontorapportering

Årsregnskap er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og krav fastsatt av Finansdepartementet. Det er utarbeidet en egen beskrivelse under for virksomhetsregnskapet som føres i tråd med de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS).

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet.

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Riksrevisjonen tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto som tilsvarer netto bevilgning. Forskjellen mellom inntektsført bevilgning og netto trekk på konsernkontoen inngår i avregning med statskassen. Ved årets slutt gjelder særskilte regler for oppgjør/overføring av mellomværende. Saldo på oppgjørskontoen i Norges bank nullstilles ved overgang til nytt regnskapsår.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Riksrevisjonen har rapportert til statsregnskapet. Disse er stilt opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Riksrevisjonen har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Riksrevisjonen har fått stilt til disposisjon i disponeringsskriv for hver kombinasjon av kapittel/post.

Artskontorapporteringen

Artskontorapporteringen viser regnskapstall etter standard kontoplan for statlige virksomheter.

Riksrevisjonen utarbeider ikke noter til denne oppstillingen fordi det er utarbeidet et virksomhetsregnskap etter SRS med tilhørende noter.

Regnskapsprinsipper – Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS) av august 2015

Virksomhetsregnskapet er, fra og med årsregnskapet for 2015, satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS) av august 2015.

Prinsippendringer og endring av sammenligningstall

I henhold til SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigerende av feil skal fjorårstallene omarbeides for å være sammenlignbare. Dersom det ikke er mulig å foreta omarbeidelse av sammenligningstall uten for store kostnader, og det heller ikke er vesentlig for forståelsen av virksomhetens økonomiske stilling, kan omarbeidelsen utelates.

Statens kapital

Statens kapital er opprettet som et nytt avsnitt på gjeldssiden i balansen. Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler og avregninger er omklassifisert fra gjeld til statens kapital. For denne prinsippendringen er sammenligningstallene omarbeidet ved at regnskapslinjene for tidligere ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler og avregninger, er flyttet til det nye avsnittet statens kapital.

Transaksjonsbaserte inntekter

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen. Inntektsføring av husleie foretas i takt med leieavtalens løpetid.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultatteffekt.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. For beregning av årets pensjonskostnad legges det til grunn en sjablongmessig sats for beregning av pensjonspremie. Denne mottas fra SPK og baserer seg på beste estimat for virksomheten.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 30.000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Statens kapital

Statens kapital består av virksomhetskapskapital, avregninger og statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler i henhold til oppdatert SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse av august 2015. Avsnittet viser statens samlede finansiering av virksomheten. Dette representerer en endring fra tidligere der avregninger og statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler var klassifisert som gjeld.

Avregninger

For bruttobudsjetterte virksomheter er nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, finansiert av avregnet med statskassen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i avregnet med statskassen.

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler har motpost i regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Kontantstrømoppstilling

Det er ikke utarbeidet kontantstrømoppstilling. Tilnærmet lik informasjon er presentert i artskontorrapporteringen som en del av årsregnskapet.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Note 1 Driftsinntekter

	201712	201612			
Inntekt fra bevilgninger					
Årets bevilgning	457 152 359	491 801 536			
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-9 990 219	-39 547 011			
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (avskrivninger)	19 233 959	14 579 552			
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (bokført verdi avhendede anleggsmidler)	0	6 611 464			
+ inntekt til pensjoner	46 067 195	55 807 876			
Sum inntekt fra bevilgninger	512 463 293	529 253 417			
Salgs- og leieinntekter					
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	940 781	912 156			
Hus-/fremleieinntekter, egne/andre leide bygg	1 948 160	1 887 070			
Tilfeldige inntekter	159 258	84 290			
Motpost tilfeldige inntekter	-159 258	-84 290			
Sum salgs- og leieinntekter	2 888 941	2 799 226			
Sum driftsinntekter	515 352 234	532 052 643			
Grunnlag for inntektsføring av utgiftsbevilgning					
	Kontantprinsippet			Periodiserings- prinsippet	
Kapittel og post	Utgiftsbevilgning (samlet tildeling)	Inntektsbevilgning	Rapportert inntekt	Maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring	Inntektsført bevilgning
0051.01/ 3051.01/ 3051.02	471 193 000	2 100 000	2 888 941	469 093 000	
Sum				469 093 000	457 152 359

Denne tabellen viser mottatte bevilgninger etter kontantprinsippet sammenholdt med inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet.

Kolonnen for utgiftsbevilgning består av bevilgninger overført fra foregående budsjettår og årets bevilgninger, redusert for avgitte belastningsfullmakter. Kolonnen for inntektsbevilgning viser eventuelle inntektskrav, og beløpet reduserer grunnlaget for inntektsføring. Kolonnen for rapportert inntekt viser inntekter rapportert til statsregnskapet ved årsslutt. Ved beregning av maksimalt grunnlag for inntektsføring er utgiftsbevilgningen redusert med det laveste av beløpene i kolonnen for henholdsvis inntektsbevilgning eller rapportert inntekt.

Inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet kan aldri overskride beløpet som fremgår i kolonnen maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring. Inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet følger prinsippet om motsatt sammenstilling. Det vil si at inntekt fra bevilgning skal sammenstilles med påløpte kostnader i perioden. Mottatte belastningsfullmakter er inntektsført med trukket beløp.

Note 2 Lønn og sosiale kostnader

	201712	201612
Lønninger	278 497 012	281 555 453
Feriepenger	34 050 784	34 438 651
Arbeidsgiveravgift	47 644 246	49 638 043
Pensjonskostnader*	34 722 984	43 239 104
Sykepenger og andre refusjoner	-9 034 932	-9 836 053
Andre ytelser	6 252 152	7 381 606
Sum lønn og sosiale kostnader	392 132 245	406 416 803
Antall årsverk:	423	436
Kostnad per årsverk	927 114	932 876

* Nærmere om pensjonskostnader:

Riksrevisjonen betaler ikke selv pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK), og kostnad til premie er heller ikke dekket av virksomhetens bevilgning. Premie dekkes i samsvar med sentral ordning i staten.

Det er i regnskapet lagt til grunn en estimert sats for beregning av pensjonskostnad.

Premiesatsen for 2017 er av SPK estimert til 14,20 prosent. Benyttet premiesats for 2016 var 17,10 prosent.

Note 3 Immaterielle eiendeler

	Rettigheter mv.	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.2017	43 037 162	43 037 162
Tilgang 2017	4 062 130	4 062 130
Anskaffelseskost 201712	47 099 292	47 099 292
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.2017	20 720 918	20 720 918
Ordinære avskrivninger i 2017	5 115 415	5 115 415
Balansført verdi 201712	21 262 959	21 262 959
Avskrivningssatser (levetider)	5-10 år / lineært	

Note 4 Varige driftsmidler

	Maskiner, transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2017	707 416	84 975 024	85 682 440
Tilgang i 2017	36 202	5 891 886	5 928 089
Avgang anskaffelseskost i 2017	0	0	0
Anskaffelseskost 201712	743 618	90 866 910	91 610 529
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2017	650 212	42 149 627	42 799 838
Ordinære avskrivninger i 2017	18 254	14 100 289	14 118 544
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2017	0	0	0
Balansført verdi 201712	75 152	34 616 994	34 692 147
Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år lineært	3-15 år lineært	

Note 5 Andre driftskostnader

		201712	201612
Husleie		52 384 295	42 621 879
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler		257 004	217 890
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler ifm utflytting fra Pilestredet 42		0	1 990 910
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler		7 965 527	9 162 684
Leie maskiner, inventar og lignende		2 961 888	1 877 291
Mindre utstysanskaffelser		1 328 018	1 031 771
Mindre utstysanskaffelser ifm flytting til nye lokaler		0	1 430 417
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.		58 259	332 132
Kjøp av fremmede tjenester		12 545 725	14 712 167
Kjøp av fremmede tjenester ifm flytting til nye lokaler		0	6 779 201
Kjøp av fremmede tjenester ifm 200-års jubileum		0	2 475 221
Reiser og diett		14 864 406	16 319 912
Øvrige driftskostnader		11 622 664	15 282 076
Tap ved avhending av eiendeler ifm flytting		0	6 601 610
Øvrige driftskostnader ifm 200-års jubileum		0	370 990
Sum andre driftskostnader		103 987 785	121 206 152
Oversikt over årlige leibeløp i henhold til leieavtaler	<i>Varighet mellom ett og fem år</i>	<i>Varighet over fem år</i>	<i>Sum</i>
Husleieavtaler (sum leibeløp i 2017)	92 000	52 292 000	52 384 000
Sum leieavtaler			52 384 000

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

	201712	201612
Finansinntekter		
Agiogevinst	13 935	25 842
Sum finansinntekter	13 935	25 842
Finanskostnader		
Rentekostnad	0	67
Agiotap	12 181	9 221
Sum finanskostnader	12 181	9 288

Note 7 Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

A) Avregnet med statskassen	31.12.2017	31.12.2016	Endring
<i>Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse</i>			
Immaterielle eiendeler	21 262 959	22 403 596	-1 140 636
Varige driftsmidler	34 693 740	46 122 574	-11 428 834
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-55 955 106	-65 198 846	9 243 740
<i>Sum</i>	<i>1 593</i>	<i>0</i>	<i>-3 325 731</i>
<i>Omløpsmidler</i>			
Kundefordringer	0	26 239	-26 239
Andre fordringer	10 306 307	11 512 760	-1 206 453
<i>Sum</i>	<i>10 306 307</i>	<i>11 538 999</i>	<i>-1 232 692</i>
<i>Langsiktige forpliktelser og gjeld</i>			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	-245 000	0	-245 000
<i>Sum</i>	<i>-245 000</i>	<i>0</i>	<i>-245 000</i>
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld	-10 664 441	-9 767 706	-896 735
Skyldig skattetrekk	-14 318 512	-15 092 015	773 503
Skyldige offentlige avgifter	-7 588 797	-7 724 435	135 638
Avsatte feriepenges	-33 880 350	-34 475 836	595 486
Annen kortsiktig gjeld	-21 674 908	-20 548 971	-1 125 936
<i>Sum</i>	<i>-88 127 008</i>	<i>-87 608 962</i>	<i>-518 045</i>
Avregnet med statskassen	-78 064 109	-76 069 964	-5 321 468
Avstemming av endring i avregnet med statskassen			
Konsernkonto utbetaling			-458 143 909
Konsernkonto innbetaling			12 918 880
<i>Netto trekk konsernkonto</i>			<i>-445 225 029</i>
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			-159 258
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer			25 000 000
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)			457 152 359
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)			-42 674 589
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)			8 454 173
Korrigerings av avsetning for feriepenges (ansatte som går over i annen statlig stilling)			-553 512
Korreksjon av tidligere års feriepengeavsetning, ført direkte mot konto 1990			3 327 324
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>			<i>5 321 468</i>
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen			0
Sum endring i avregnet med statskassen			5 321 468

Note 7B Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

B) Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen			
	201712	201712	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	21 262 959		21 262 959
Varige driftsmidler	34 693 740		34 693 740
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-55 955 106		-55 955 106
Sum	1 593	0	1 593
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0		0
Andre fordringer	10 306 307	488 506	9 817 801
Sum	10 306 307	488 506	9 817 801
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	-245 000	0	-245 000
Sum	-245 000	0	-245 000
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-10 664 441	0	-10 664 441
Skyldig skattetrekk	-14 318 512	-14 318 512	0
Skyldige offentlige avgifter	-7 588 797	-50 216	-7 538 581
Avsatte feriepenger	-33 880 350	0	-33 880 350
Annen kortsiktig gjeld	-21 674 908	3 296	-21 678 204
Sum	-88 127 008	-14 365 432	-73 761 577
Sum	-78 064 109	-13 876 926	-64 187 183

Note 8 Tilfeldige inntekter

	201712	201612
Tilfeldige inntekter (refusjoner som gjelder tidligere år og andre ikke-budsjetterte inntekter)	159 258	84 290
Sum tilfeldige inntekter	159 258	84 290

Note 9 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	201712	201612
Tilskudd og stønader fra staten til andre	25 000 000	21 900 000
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	25 000 000	21 900 000

Note 10 Kundefordringer

	201712	201612
Kundefordringer til pålydende	0	26 239
Sum kundefordringer	0	26 239

Note 11 Andre kortsiktige fordringer

	201712	201612
Forskuddsbetalt lønn	41 700	
Reiseforskudd	54 100	212 088
Personallån	343 606	256 571
Andre fordringer på ansatte	49 100	15 000
Forskuddsbetalt leie	4 199 023	4 233 071
Forskuddsbetalte kostnader	5 320 258	5 787 046
Fordring, NAV refusjoner	298 520	1 008 984
Sum andre kortsiktige fordringer	10 306 307	11 512 760

Note 12 Annen kortsiktig gjeld

	201712	201612
Skyldig lønn	404 580	491 522
Påløpte lønnskostnader (overtid, fleksitid m.m.)	20 443 240	19 678 033
Påløpte kostnader	827 088	379 416
Sum annen kortsiktig gjeld	21 674 908	20 548 971

Vedlegg: Budsjett 2017

Driftsbudsjett 2017	2017		
	Budsjett	Regnskap	Avvik
Inntekt fra bevilgninger	-527 711 000	-512 463 293	-15 247 707
Salgs- og leieinntekter	-2 130 000	-2 888 941	758 941
Driftsinntekter	-529 841 000	-515 352 234	-14 488 766
Lønnskostnader	400 342 500	392 132 245	8 210 255
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	19 315 000	19 233 959	81 041
Andre driftskostnader	110 183 500	103 987 785	6 195 715
Driftskostnader	529 841 000	515 353 988	14 487 012
ORDINÆRT DRIFTSRESULTAT	0	1 754	-1 754
Finansinntekter	-15 000	-13 935	-1 065
Finanskostnader	15 000	12 181	2 819
Finansinntekter og finanskostnader	0	-1 754	1 754
RESULTAT AV ORDINÆRE AKTIVITETER	0	0	0
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	0	0	0
Avregninger og disponeringer	0	0	0
Utbetalinger av tilskudd til andre	25 000 000	25 000 000	0
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	-25 000 000	-25 000 000	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0	0
Investeringsbudsjett 2017	2017		
	Budsjett	Regnskap	Avvik
Lisenser (bl.a. programvarelisenser), ervervet	750 000	3 162 875	-2 412 875
I IMMATERIELLE EIENDELER	750 000	3 163 686	-2 413 686
Maskiner og tekniske innretninger	0	36 202	-36 202
Inventar (kontorinventar, innredninger m.m.)	650 000	439 921	210 079
Fast bygningsinventar, leide bygg	450 000	0	450 000
Datamaskiner (PCer, servere, skrivere m.m.)	3 600 000	3 646 980	-46 980
Annet IKT-utstyr (aktiveres)	2 250 000	1 833 245	416 756
Andre driftsmidler (ikke avskrivbare)	0	61 516	-61 516
II VARIGE DRIFTSMIDLER	6 950 000	6 017 864	932 137
A. ANLEGGSMIDLER	7 700 000	9 181 549	-1 481 549

Vedlegg 6: Revisjonsrapport

Til Stortingets Presidentskap

Uavhengig revisors beretning

Konklusjon

Vi har revidert Riksrevisjonens årsregnskap. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, bevilgningsrapport og artskontorrapportering for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet i det alt vesentlige utarbeidet i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring, anbefalte statlige regnskapsstandarder (SRS), og regelverk for statlig regnskapsførsel i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift, instruks for revisor oppnevnt av Stortingets Presidentskap for å revidere Riksrevisjonens regnskap, og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av ledelseskomentarer, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Kollegiets og ledelsens ansvar for årsregnskapet

Kollegiet og ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring i Norge, herunder anbefalte statlige regnskapsstandarder (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

---

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

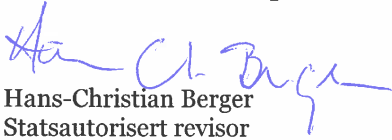
Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og ledelseskommenterer. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med kollegiet blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Oslo 13. mars 2018
PricewaterhouseCoopers AS

Hans-Christian Berger
Statsautorisert revisor

-6 998 84 768 657 493 460 65 237 5 740 612 3 808 164 11 218 9 461

Riksrevisjonen
Storgata 16
Postboks 8130 Dep
0032 Oslo

Sentralbord: 22 24 10 00
postmottak@riksrevisjonen.no

www.riksrevisjonen.no

